

V Y H O D N O T E N I E

pilotného zabezpečenia poskytovania služieb mediátora ako služby verejnosti bez finančnej účasti osôb zúčastnených na mediácii

Národný projekt Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky
„Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov
prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov
restoratívnej justície v Slovenskej republike“.

OBSAH

1	Úvod	3
2	Poskytovanie mediácie ako služby verejnosti	4
2.1	Príprava implementácie	4
2.1.1	Zisťovanie záujmu súdov o účasť na projekte	4
2.1.2	Informovanie mediátorov o aktivitách projektu	7
2.1.3	Verejná súťaž	7
2.2	Priebeh implementácie	8
2.2.1	Postup súdu pri odporúčení mediácie v rámci projektu	8
2.2.2	Postup projektových mediátorov	9
2.3	Zber údajov pre vypracovanie podkladov štúdie	10
2.3.1	Formuláre a dotazníky	10
2.4	Aktualizovanie odporúčaných postupov	10
2.4.1	Odporúčaný postup pre súdy	11
2.4.2	Odporúčaný postup pre mediátorov	12
2.5	Vytvorenie zoznamu mediátorov, ktorí majú záujem vykonávať mediáciu v sporoch, v ktorých prebieha súdne konanie	12
3	Analýza dát súvisiacich s výkonom mediácie v rámci podaktivity 3	13
3.1	Počet objednávok, informatívnych stretnutí a mediácií	13
3.1.1	Počet objednávok mediačných služieb	14
3.1.2	Počet objednávok mediačných služieb podľa agendy	14
3.1.3	Počet objednávok, informatívnych stretnutí a mediácií	15
3.1.4	Miera zapojenia jednotlivých pilotných súdov	16
3.2	Dostupnosť mediácie z hľadiska času	16
3.3	Spôsob ukončenia mediácie	17
3.4	Časový rozsah poskytnutých mediačných služieb	18
4	Záver	20
5	Prílohy	21

Cieľom národného projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“ (ďalej len „projekt“) bolo zvýšenie povedomia o mediácii zo strany sudcov, prokurátorov, súdnych úradníkov a širšej verejnosti.

Projekt sa realizoval v rámci 4 podaktivít. Prvá a druhá podaktivita bola spoločná tak pre mediáciu v civilnom práve, ako aj pre mediáciu v kontexte restoratívnej justície v trestnom práve, tretia podaktivita bola špecifická iba pre oblasť civilnej mediácie a štvrtá podaktivita pre oblasť trestného práva (overovanie využitia špecialistu na trestnú mediáciu v rámci činnosti probačných a mediačných úradníkov).

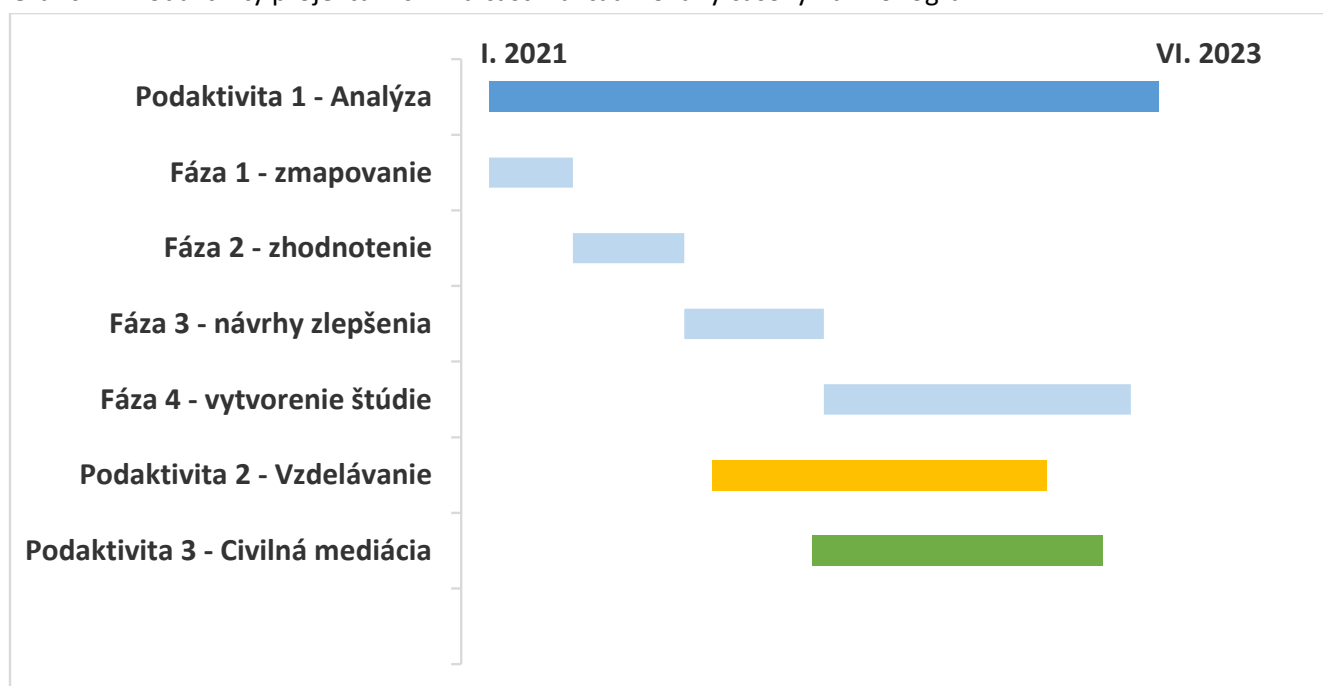
Podaktivity, týkajúce sa civilnej mediácie:

Podaktivita 1 – Analýza aktuálneho využívania ADR v SR a návrhy riešenia

Podaktivita 2 – Vzdelávanie v oblasti využívania alternatívneho riešenia sporov prostredníctvom mediácie

Podaktivita 3 – Pilotné zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti

Graf č. 1 - Podaktivity projektu – civilná časť – aktualizovaný časový harmonogram

zdroj: opis projektu (aktualizované k 1.5.2023)

V oblasti civilného práva bolo využitie mediácie overované formou **poskytovania mediácie mediátormi**, ktorí poskytovali mediačné služby, odporúčané súdom v rámci projektu, pre účastníkov

súdneho konania resp. sporové strany (ďalej aj „strany sporu“) **zdarma**, pričom odmena mediátorov bola hrazená z rozpočtu projektu.

Projekt vo všetkých jeho podaktivitách, ktoré sa týkali civilnej mediácie, začal s určitým časovým oneskorením oproti plánovanému začiatku podľa Zmluvy o nenávratnom finančnom príspevku Z314021AJI2 zo dňa 7.10.2020, ktorá počítala so začiatkom projektu k decembru roka 2020. Efektívne začal projektový tím spracúvať podklady pre analýzu stavu (podaktivita 1 projektu) po obsadení pozícií externých expertov v súlade s opisom projektu od marca 2021. Negatívny dopad mali nevyhnutné opatrenia v súvislosti s pandemiou, ktoré mali vplyv najmä na realizáciu aktivít, ktoré predpokladali osobnú účasť participantov. Plánované aktivity vo vzťahu k pilotnému overeniu zapojenia mediátorov, ktoré mali začať podľa pôvodného plánu v mesiaci apríl 2021, sa z tohto dôvodu oneskorili. Celkovo tieto oneskorenia viedli aj k predĺženiu projektu, pôvodný dátum ukončenia projektu bol k 31.12.2022. V súlade s predĺžením projekt bol ukončený k 30.6.2023.

2 POSKYTOVANIE MEDIÁCIE AKO SLUŽBY VEREJNOSTI

Pripravovať realizáciu implementačnej časti projektu v podaktivite 3 (***Pilotné zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako služba verejnosti***) začal projektový tím v apríli 2021, následne boli o implementačnej fáze informovaní sudcovia a mediátori. Samotné overovanie využitia mediácie formou poskytovania služieb mediátorov začalo začiatkom roka 2022 po ukončení verejnej súťaže a trvalo do 30.4.2023.

2.1 PRÍPRAVA IMPLEMENTÁCIE

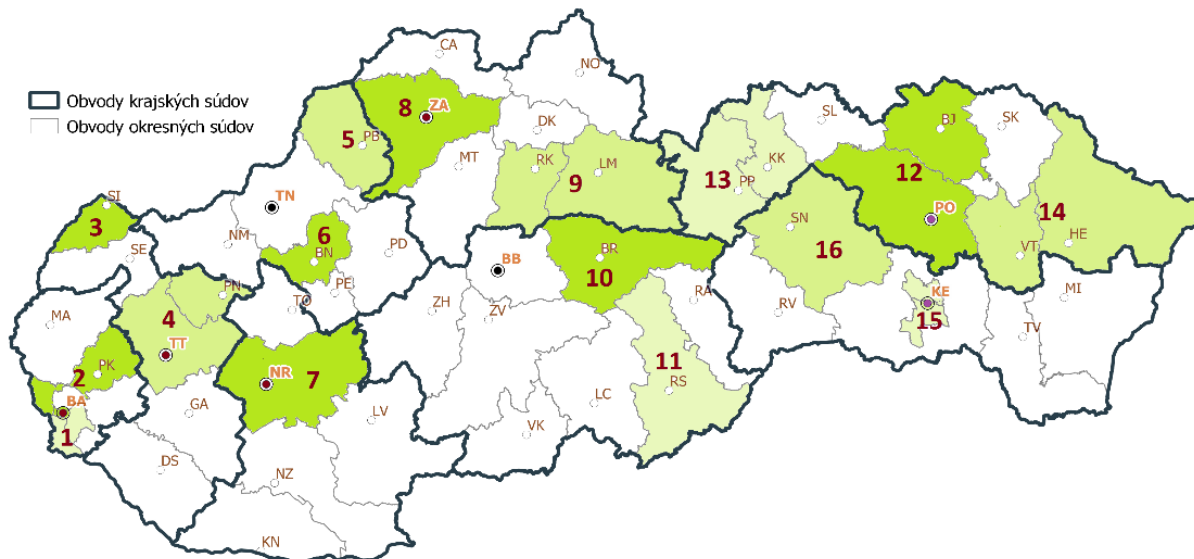
2.1.1 ZISŤOVANIE ZÁJMU SÚDOV O ÚČASŤ NA PROJEKTE

Zisťovanie záujmu sudcov o účasť v civilnej časti projektu prebehlo v máji 2021 na základe listu, ktorý bol vyhotovený kanceláriou ministerky spravodlivosti a zaslaný na všetky sudy. Na základe tohto listu prejavilo záujem zapojiť sa do projektu 75 sudcov z 25 okresných súdov a 6 krajských súdov. V rámci prípravy implementačnej fázy sa zvažila ako prínosná možnosť odporučiť mediáciu aj v konaniach na krajských súdoch, preto bolo umožnené aj krajským súdom resp. sudcom na krajských súdoch zapojiť sa do projektu, hoci v rámci odvolacích konaní už nie je bežné, že sa vo veci vytyčuje pojednávanie a teda priama komunikácia s účastníkmi konania v rámci odvolacích konaní je menej častá. (Pri implementácii sa však sudcovia z krajských súdov nakoniec aktívne nezapojili a mediácia zo strany krajského súdu nebola odporučená ani v jednom prípade.)

Na základe prejavenej záujmu sudcov na jednotlivých súdoch sa nastavili podmienky pre verejnú súťaž. Z pilotných 25 súdov sa vytvorilo 16 „obvodov“, čo korešpondovalo **s počtom mediátorov, ktorí mali byť vysúťažení v súlade so schváleným opisom projektu**. Opis projektu predpokladal obsadenie dvoch miest mediátorov v každom kraji. Na základe toho, že v Nitrianskom kraji o účasť na projekte prejavili záujem iba sudcovia Okresného súdu Nitra a Krajského súdu v Nitre (celkovo dvaja sudcovia), bolo v Nitrianskom kraji potrebné zabezpečiť iba jedného mediátora. Naopak, traja mediátori boli potrební pre realizáciu mediácií na pilotných súdoch v Prešovskom kraji, kde záujem

o účasť na projekte v prípravnej fáze prejavili sudcovia zo 6 okresných súdov a tiež sudcovia z Krajského súdu v Prešove. Z tohto dôvodu v Nitrianskom kraji pôsobil iba jeden mediátor a v Prešovskom kraji traja mediátori.

Obrázok č. 1 Mapa pilotných súdov

Podľa počtu sudcov, ktorí na tom-ktorom súde prejavili záujem o účasť na implementačnej fáze projektu, sa predpokladaný počet hodín (3850 hodín, ktorý bol stanovený na základe predbežného záujmu sudcov a zozbieraných štatistických dát, vzhľadom na predbežné posúdenie zákazky a prepočítaný na celkový počet 16 mediátorov), rozdelil medzi jednotlivé súdy. V októbri 2021 sa overovalo mailom, či zapojení sudcovia majú záujem o odporúčanie mediácie v projekte, na základe potvrdenia sa stanovil aj definitívny počet hodín pre jednotlivé oblasti.

Pre účel verejnej súťaže boli počty hodín nastavené nasledovne:

1.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Bratislavský kraj – obvod Okresných súdov Bratislava II. a Bratislava V.	350 hodín
2.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Bratislavský kraj – obvod Okresných súdov Bratislava I., Bratislava IV. a Pezinok	350 hodín
3.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trnavský kraj – obvod Okresného súdu Skalica	110 hodín
4.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trnavský kraj – obvod Okresných súdov Trnava a Piešťany	350 hodín

5.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trenčiansky kraj – obvod Okresného súdu Považská Bystrica	100 hodín
6.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trenčiansky kraj – obvod Okresného súdu Bánovce nad Bebravou	280 hodín
7.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Nitriansky kraj – obvod Okresného súdu Nitra	100 hodín
8.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Žilinský kraj – obvod Okresného súdu Žilina	170 hodín
9.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Žilinský kraj – obvod Okresných súdov Ružomberok a Liptovský Mikuláš	330 hodín
10.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Banskobystrický kraj – obvod Okresného súdu Brezno	100 hodín
11.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Banskobystrický kraj – obvod Okresného súdu Rimavská Sobota	100 hodín
12.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Prešov a Bardejov	350 hodín
13.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Poprad a Kežmarok	350 hodín
14.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Humenné a Vranov nad Topľou	280 hodín
15.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Košický kraj – obvod Okresných súdov Košice I. a Košice II.	200 hodín
16.	Zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Košický kraj – obvod Okresného súdu Spišská Nová Ves	330 hodín

Na jeden prípad bolo vyčlenených najviac 12 hodín, pričom najviac 2 hodiny mohli byť využité na stretnutie mediátora so stranami sporu pred začatím mediácie – tzv. informatívne stretnutie s mediátorom.

2.1.2 INFORMOVANIE MEDIÁTOROV O AKTIVITÁCH PROJEKTU

Mediátori boli o realizácii projektu informovaní už v úvodnej fáze projektu, kedy boli všetci mediátori oslovení **za účelom vyplnenia dotazníka** v rámci prípravy [Analýzy súčasného stavu využitia mediácie](#). V súlade s potrebou informovania odbornej verejnosti – mediátorov - o plánovaných aktivitách týkajúcich sa praktickej implementácie bola všetkým cca 870 mediátorom na nimi zadané adresy v registri Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej aj „ministerstvo“) zaslaná dňa 3.9.2023 informácia, že sa bude realizovať online stretnutie s úvodnými informáciami k projektu.

Cieľom informačného stretnutia (online formou) bolo projekt predstaviť v celej šírke komunity mediátorov. Online stretnutia s mediátormi sa konali 8.9.2021 a 14.9.2021. Online stretnutí sa celkovo zúčastnilo 69 mediátorov.

Mediátori boli informovaní aj o tom, že informácie o ďalších projektových aktivitách ministerstva budú uverejňované na webovej stránke. Pôvodná adresa <https://projekty.justice.sk/sk/projekty/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/> bola v priebehu projektu migrovaná a v súčasnosti sú informácie o projekte zverejnené na webovej stránke: <https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>

Na online stretnutiach boli mediátori informovaní o tom, že sa služby mediácie budú obstarávať formou súťaže. Online prezentácia aj s linkom na verejné obstaranie bola zverejnená na webovej stránke projektu.

2.1.3 VEREJNÁ SÚŤAŽ

Pre zabezpečenie výberu 16 mediátorov z celkového počtu približne 870 mediátorov bola určená forma súťaže za účelom preukázania účelnosti výdavkov na služby mediácie vo vzťahu k riadiacemu orgánu. Pred začatím verejnej súťaže sa realizovalo predbežné hodnotenie zákazky formou online prieskumu – z webových stránok mediátorov sa vyhodnotili údaje podľa cenníka mediátorov podľa jednotlivých krajov. Prihliadalo sa k tomu, že sadzby sú obvykle rozdielne pre prípady rodinnej mediácie, občianskoprávnej a obchodnej mediácie, výšky odmien mediátorov sa preto pre účel zistenia predbežného hodnotenia zákazky spriemerovali podľa jednotlivých krajov.

Čo sa týka samotnej súťaže, konali sa 2 kolá súťaže. Nakoľko cieľom pilotného overovania bolo využiť mediátorov, ktorí dlhodobo pôsobia v regiónoch a zároveň bolo potrebné zabezpečiť, aby strany sporu nemuseli cestovať na veľkú vzdialenosť, ako podmienka pre zapojenie sa do súťaže bolo stanovené, že mediátori **musia mať v obvode súdu, pre ktorý chcú poskytovať svoje služby, sídlo kancelárie**. Zároveň podmienkou zapojenia sa do súťaže bola realizácia **minimálne 5 mediácií**. Na základe splnenia všetkých podmienok súťaže bolo ako úspešných vyhodnotených v prvom kole 9 ponúk. V súťaži žiadna ponuka nebola predložená pre obvody okresných súdov v Prešove, Bardejove a Považskej Bystrici, v ostatných prípadoch neúspešných obvodov predložili uchádzači ponuky, ktoré presahovali predbežnú hodnotu zákazky a preto nemohli byť vyhodnotené ako úspešné. Ministerstvo spravodlivosti SR vyhlásilo následne opätovne súťaž, aby sa naplnila predpokladaná kvóta 16

mediátorov. V druhom kole sa doobsadilo zvyšných 7 pozícií mediátorov pre jednotlivé pilotné súdy (resp. dvojice súdov v prípade poskytovania služieb mediátora dvom súdom). S úspešnými uchádzačmi bola v priebehu mesiaca február uzatvorená rámcová dohoda s účinnosťou do 31.12.2022. Vzhľadom na skutočnosť, že vyčlenené prostriedky sa v pôvodne plánovanom čase (do 31.12.2022) nevyčerpali, rámcové zmluvy bolo možné predĺžiť mediátorom, ktorí mali záujem pokračovať v poskytovaní služieb, do 30.4.2023. O predĺženie zmlúv požiadalo 14 mediátorov a títo mediátori mali uzatvorenú zmluvu s ministerstvom do 30.4.2023.

2.2 PRIEBEH IMPLEMENTÁCIE

2.2.1 POSTUP SÚDU PRI ODPORUČENÍ MEDIÁCIE V RÁMCI PROJEKTU

Doporučený postup súdu bol pripravený pred začatím implementácie v písomnej forme a v grafickej forme. V rámci prípravy implementácie sa v spolupráci so sudcami pripravila aj stručná **diagnostika vhodnosti mediácie na riešenie konkrétneho súdneho sporu (materiál „Posúdenie riešenia sporu mediáciou“)**, ktorý obsahoval aj časť venovanú motivácii k mediácii. Materiál sa pripravoval v spolupráci so sudcami a vyššími súdnymi úradníkmi – koordinátormi multidisciplinárneho prístupu v rodinnoprávnej agende (národný projekt MS SR „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“, ďalej len „koordinátori“), ktorí sa zúčastnili 4 online stretnutí v termíne od 15.11. do 29.11.2021.

Pred spustením implementácie sa sudcovia a koordinátori oboznámili s informáciami o plánovanom priebehu implementácie a postupe súdov a projektových mediátorov formou 5 online stretnutí, ktoré prebiehali od 14.2.2022 do 18.3.2022. Celkovo sa zúčastnilo týchto stretnutí 42 sudcov a koordinátorov.

Prezenčné školenia sudcov prebehli v apríli a júni 2022 v Prešove, Bratislave a Žiline. Prezenčných školení sa zúčastnilo 30 sudcov a 5 koordinátorov.

Vzhľadom na skutočnosť, že sudcovia primárne odporúčali mediáciu na pojednávaní resp. v rámci predbežného prejednávania sporu, podávali sudcovia stranám sporu informácie o mediácii a motivovali ich k využitiu mediácie prevažne priamo. V priebehu implementácie niektorí sudcovia využili aj písomnú informáciu pre účastníkov súdneho konania, a teda vyzývali na účasť na mediácii písomne resp. komunikovali písomne s právnymi zástupcami účastníkov. Aj táto forma sa ukázala ako účinná, najmä ak bol prípad individuálne vyhodnotený a výzva na využitie mediácie bola podaná cielene.

Súdy v prípade, ak sporové strany mali záujem o využitie služieb mediátora, zaslali objednávku (žiadanku) na ministerstvo na adresu manažérky pre koordináciu mediácií. Manažérka pre koordináciu mediácií zaevidovala objednávku pre účel následnej fakturácie a preposlala objednávku projektovému mediátorovi.

INFORMAČNÁ POVINNOSŤ

V súlade s požiadavkami na ochranu osobných údajov sa zo strany súdu na ministerstvo (konkrétne manažérke pre koordináciu mediácií) zasielali informácie, ktoré obsahovali osobné údaje účastníkov iba v nevyhnutnom rozsahu, potrebnom na zabezpečenie výkonu mediácie v tom – ktorom prípade a tiež kontaktné údaje (e-mailová adresa alebo telefonický kontakt) slúžiace na zaslanie dotazníka, ktorým sa vyhodnocoval názor účastníkov na mediáciu. Sudca informoval účastníkov na pojednávaní resp. pri písomnej komunikácii o informačnej povinnosti ministerstva, ktorá je zverejnená na webovej adrese <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Kontakty/Ochrana-osobnych-udajov.aspx>.

2.2.2 POSTUP PROJEKTOVÝCH MEDIÁTOROV

Projektový mediátor mal povinnosť bezodkladne informovať manažérku pre koordináciu mediácií o prijatí objednávky. Vzhľadom na skutočnosť, že účastníci boli súdom informovaní o povinnosti kontaktovať mediátora, projektoví mediátori neboli povinní kontaktovať účastníkov. Mediátor kontaktoval účastníkov až v prípade, ak boli títo nečinní.

Účastníci sa u projektového mediátora zúčastnili následne na tzv. informatívnom stretnutí, ktoré malo za cieľ informovať účastníkov o mediácii v súlade s ustanovením § 4 zákona o mediácii, účastníci sa mohli slobodne rozhodnúť, či mediáciu začnú alebo nie. Ak sa účastníci nedohodli o začatí mediácie, mediátor vystavil potvrdenie o účasti na informatívnom stretnutí s mediátorom s poznámkou, že mediácia nezačala. Ak sa účastníci dohodli na mediácii, bola spísaná dohoda o začatí mediácie, realizovaný zápis do knihy mediácií. Po ukončení mediácie projektový mediátor vyhotovoval **potvrdenie o skončení mediácie,** ktoré zasielal na ministerstvo a na súd k danému číslu konania. Samotná dohoda o mediácii sa na ministerstvo nezasielala, účastníci ale mali možnosť v prípade záujmu uviesť do záznamu z mediácie aj skutočnosti, ktoré by boli pre súd relevantné (napríklad na čom sa v rámci mediácie dohodli, ak neprišlo k dohode o celom predmete sporu – tzv. čiastkové dohody alebo iné skutočnosti). Vzhľadom na zásadu mlčanlivosti mediátori súdu nedávali správu, ktorá by prekračovala dohodnutý spôsob informovania súdu o priebehu mediácie. V súlade s doporučeným postupom pre mediátorov zasielali súdu informácie o tom, či a kedy mediácia začala, či účastníci pokračovali v mediácii a dohodu uzatvorili alebo bola mediácia ukončená iným spôsobom (napríklad vyhlásením zo strany mediátora, oznámením o skončení zo strany účastníka mediácie a podobne).

Postup projektového mediátora bol zverejnený na webovej stránke projektu pred začatím verejnej súťaže. Projektoví mediátori boli o postupe v rámci projektu informovaní aj na online stretnutiach. V zmysle rámcovej zmluvy mali mediátori povinnosť zúčastniť sa takýchto stretnutí, slúžiacich na vyhodnocovanie priebehu projektu. Úvodné stretnutie sa uskutočnilo dňa 11.3.2022, následné stretnutia sa uskutočnili dňa 21.3.2022, 5.11.2022, 13.4.2023. Dňa 20.6.2023 sa uskutočnilo prezenčné stretnutie v rámci stretnutia expertného tímu s mediátormi v Banskej Bystrici. Priebežne otázky projektových mediátorov riešila manažérka pre koordináciu mediácií.

2.3 ZBER ÚDAJOV PRE VYPRACOVANIE PODKLADOV ŠTÚDIE

2.3.1 FORMULÁRE A DOTAZNÍKY

V rámci projektu sa vyhodnocovali údaje od súdov, projektových mediátorov a samotných strán sporu (verejnosti).

V rámci projektu bolo vypracovaných **5 druhov dotazníkov a dotazník s údajmi respondentov pre sudcov, koordinátorov a projektových mediátorov**. Všetci sudcovia, koordinátori ako aj projektoví mediátori mali pridelený kód, aby sa pri spracúvaní údajov dodržala anonymita a výstup nemohol byť skreslený.

Sudcovia, koordinátori aj projektoví mediátori vyplňali údaje o respondentoch, ktoré sa vyplňali **iba raz na začiatku**, potrebné bolo zadať individuálny kód respondenta. Tento online dotazník slúžili na zistenie základných údajov o respondentoch. Okrem dotazníka pre respondentov sa dotazníky pre sudcov a koordinátorov nerozlišovali, preto aj v ďalšom texte sa bude pre obe tieto funkcie používať pojem „sudca“.

Formuláre pre sudcov slúžili na zistenie očakávaní od konkrétneho odporúčania mediácie a následne poskytli údaje o vyhodnotení prínosu mediácie v konkrétnom prípade (po skončení mediácie) zo strany zákonného sudcu alebo sudkyne. Formulár údajov o odporúčanej mediácii mal dve formy - **časť pred mediáciou a časť po skončení mediácie**.

Dotazník pre mediátorov mediátori vyplňali po ukončení mediácie resp. v prípade, ak po informatívnom stretnutí mediácia neprebíhala, bol dotazník vyplnený po informatívnom stretnutí.

Dotazník pre strany sporu (účastníkov konania) bol zasielaný účastníkom elektronicky, pôvodne plánovaná písomná forma sa nakoniec nevyužívala. Dotazník bol zasielaný **jedenkrát pri začatí poskytovania služieb mediátora a jedenkrát po skončení mediácie**. V prípade dotazníkov pre účastníkov sa skutočnosť, či má byť účastníkovi zo strany ministerstva zaslaný link alebo nie záviselo od informácie mediátora, ktorý posúdil, či v prípade daných účastníkov by formálne zisťovanie ich názoru na mediáciu nebolo kontraproduktívne. Táto skutočnosť odráža fakt, že mediácia je dôverný proces, pričom do mediácie vstupujú účastníci mediácie častokrát s veľkou vzájomnou nedôverou až animozitou a preto je potrebné eliminovať podnety, ktoré nevedú k dôvernej atmosfére vo vzťahu k osobe mediátora. S účastníkmi sa viedli výskumné rozhovory.

Výsledky dotazníkového výskumu obsahuje Záverečná štúdia, ktorá je dostupná na webovej stránke projektu (viď vyššie).

2.4 AKTUALIZOVANIE ODPORÚČANÝCH POSTUPOV

Na základe spätnej väzby boli prepracované postupy pre súdy a pre mediátorov, pričom sa zohľadnila skutočnosť, že po ukončení projektu sa mediácia bude poskytovať za úhradu, bezplatná mediácie zatiaľ bude možná iba v súlade s teraz platnou právnou úpravou iba v obmedzenej miere. Uvedené postupy

primárne slúžia na zjednotenie praxe a sú východiskové pre nastavenie pravidiel poskytovania mediácie vo vzťahu k sporom, ktoré sú riešené v súdnom konaní.

2.4.1 ODPORÚČANÝ POSTUP PRE SÚDY

Pôvodné dva osobitné dokumenty („Odporúčaný postup súdu - Manuál pre súd“ a materiál pre posúdenie vhodnosti/nevhodnosti mediácie pre riešenie konkrétneho sporu – „Posúdenie riešenia sporu mediáciou“) sa zlúčili do jedného dokumentu. Tento materiál sa následne obsahovo rozlíšil v závislosti na procesnej úprave riešenia konkrétnych sporov, nakoľko na základe vyhodnotenia implementácie bolo potrebné rozdeliť pôvodne jednotný postup pre civilnoprávnu agendu na dva celky, ktoré zohľadňujú osobitné charakteristiky konaní podľa CMP a podľa CSP. Rozdiel v prístupe k mediácii spočíva v tom, že CMP umožňuje na mediáciu vyzvať resp. v konaniach Em uložiť povinnosť sa stretnutia s mediátorom zúčastniť, CSP v súčasne platnom znení mediáciu smeruje iba ako spôsob uzavretia zmiernu a priamo umožňuje odporúčenie mediácie iba v rámci predbežného prejednávania sporu. Rozdiel je aj v myšlienke, že v sporových konaniach mediácia obvykle predstavuje aj finančnú úsporu (napríklad môže byť vrátený súdny poplatok alebo jeho časť v prípade úspešnej mediácie a späťvzatia žaloby v prípade schválenia súdneho zmiernu), kým v konaniach podľa CMP – kde prevažnú časť tvorí poručenská agenda – tento aspekt pri platenej mediácii absentuje. Manuál postupu pre súdy – mediácia a CMP tiež zohľadňuje v súčasnosti prebiehajúci národný projekt MS SR „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“ a reflektuje na činnosť koordinátorov, ktorí majú možnosť odporúčať mediáciu.

Oproti pôvodnému materiálu boli doplnené do aktualizovaných dokumentov aj konkrétne vyjadrenia zapojených sudcov, podrobnejšie informujúce čitateľa o motivácii alebo názore na výhody mediácie. Tieto vyjadrenia boli získané v priebehu stretnutí so sudcami.

Pôvodnou myšlienkou, ktorá bola premietnutá aj do pôvodného materiálu „Posúdenie sporu mediáciou“ (diagnostika vhodnosti mediácie na riešenie daného sporu), bolo, že **predpokladom úspešnosti mediácie je výber vhodných prípadov**. Táto premisa sa ale v priebehu realizácie mediácií ukázala ako čiastočne neodôvodnená, nakoľko podľa výsledkov projektu bola mediácia úspešná aj v prípadoch, ktoré sa po posúdení v zmysle materiálu Posúdenie riešenia sporov mediáciu ukazovali ako nevhodné na mediáciu. Z tohto dôvodu sa v nových manuáloch doporučeného postupu uvažuje skôr **o lepšom a horšom potenciáli mediácie**, nie o vhodnosti a nevhodnosti mediácie na ten ktorý prípad. V zásade sa neodporúča, aby sudcovia vyzývali na mediáciu alebo odporúčali mediáciu v prípadoch, v ktorých je podozrenie na domáce násilie. Táto problematika vyžaduje vysoké nároky na prácu mediátora, zabezpečenie bezpečia obete a vyrovnanie mocenskej nerovnováhy strán, ktorá prípady, v ktorých dochádza k domácejmu násiliu, obvykle sprevádza. Hoci v projekte sa vyskytol prípad, že obeť domáceho násillia sama mediáciu navrhla resp. s mediáciou odporúčanou sudcom súhlasila (vo veci neprebiehala trestné konanie, kde môže mediáciu vykonať v takejto veci probačný a mediačný úradník), mediácia v zmysle zákona o mediácii vo všeobecnosti nie je vhodným prostriedkom na riešenia takýchto druhov sporov.

Odporúčané postupy pre súdy sú uvedené v prílohe.

2.4.2 ODPORÚČANÝ POSTUP PRE MEDIÁTOROV

Pôvodný postup pre mediátorov bol pripravený výlučne pre potreby projektových mediátorov. Niektoré postupy, ktoré títo mediátori vo vzťahu k súdu overovali, sa ukázali ako využiteľné v praxi aj po skončení implementačnej fázy projektu a do budúcnosti predstavujú zefektívnenie spolupráce súdov a mediátorov. Vzhľadom na neexistenciu právnej úpravy nie je možné zatiaľ aplikovať objednanie mediálnych služieb zo strany súdu. V súlade so zákonom o mediácii môže so súhlasom strán prebiehať medzi súdom a mediátorom komunikácia, ktorá napomáha riešeniu súdneho sporu zmierlivou cestou. Je však potrebné dôrazne dodržiavať dôverný charakter mediácie. Do doporučeného postupu pre mediátorov sa premietol aj etický kódex, ktorý boli podľa rámcových dohôd povinní projektoví mediátori dodržiavať. Vzhľadom na odporúčací charakter aktualizovaného materiálu nie je možné porušenie etického kódexu vyhodnocovať ako porušenie zákona, dodržiavanie takýchto pravidiel však zodpovedá povinnostiam mediátora v zmysle § 4 zákona o mediácii.

Ako veľmi užitočné sa ukázalo štandardizované vyhotovenie tlačív, ktoré slúžia na informovanie súdu. Bez pokynu osôb zúčastnených na mediácii mediátor žiaden výstup na súd nezasiela, vzorové dokumenty môže mediátor odovzdať stranám sporu. Súd si však v súlade s § 14 zákona o mediácii vie niektoré dokumenty obsahujúce informácie o procese mediácie od mediátora vyžiadať, vtedy je mediátor povinný ich súdu poskytnúť.

V prípadoch, kedy sa mediáciou riešia spory, ktoré sú zároveň riešené súdmi, sa odporúča tiež vo **výslednej dohode vyriešiť aj dopad dohody na prebiehajúce súdne konanie** (schválenie dohody/späťvzatie žaloby alebo iný postup).

Odporúčaný postup pre mediátorov je uvedený v prílohe.

2.5 VYTVORENIE ZOZNAMU MEDIÁTOROV, KTORÍ MAJÚ ZÁUJEM VYKONÁVAŤ MEDIÁCIU V SPOROCH, V KTORÝCH PREBIEHA SÚDNE KONANIE

V rámci prípravy implementácie sa plánovalo popri realizácii mediácie mediátormi, vysúťaženými na základe verejnej súťaže, podporovať aj využívanie služieb ostatných mediátorov, ktorí poskytujú mediáciu v rámci zákona o mediácii, najmä vzhľadom na obmedzený počet tzv. projektových mediátorov (maximálne 16 mediátorov), predpokladané vyčerpanie rozpočtu pre implementačnú fázu počas priebehu projektu, ale tiež za účelom overenia rozdielov prístupu verejnosti ale aj súdov k mediácii, hradenej priamo účastníkmi a k mediácii, hradenej z prostriedkov projektu, ktorá bola pre účastníkov zdarma. Za týmto účelom sa pripravil zoznam mediátorov, ktorí mali záujem poskytovať mediáciu v sporoch, v ktorých prebieha súdne konanie.

Vytvorenie tohto pomocného zoznamu bolo predstavené **na online stretnutiach s mediátormi v septembri**, následne bol tento zámer predstavený aj na **tlačovej besede** dňa 16.12.2021. Všetkým mediátorom z registra ministerstva bola zaslaná mailovou formou **ponuka na zápis do takéhoto pomocného zoznamu**, ktorý mal slúžiť súdom na rýchle vyhľadanie mediátora.

Zápis do tohto zoznamu, bol **nezávislý** od zapojenia sa mediátora do projektu formou poskytovania mediácie na základe verejnej súťaže v podaktivite 3 projektu.

Účelom zoznamu mediátorov, ktorí majú záujem riešiť spory, v ktorých prebieha súdne konanie, bolo umožniť súdom a odbornej a laickej verejnosti efektívne vyhľadávanie mediátora, ktorý nad rámec toho, že spĺňa podmienky pre zápis v registri mediátorov, ostatné podmienky výkonu mediácie v súlade so zákonom o mediácii a stav jeho zápisu v registri mediátorov je „aktívny“, navyše reálne v súčasnosti poskytuje mediačné služby a je teda u neho pravdepodobný **predpoklad prijatia podnetu na mediáciu** v primeranom čase, orientačne v termíne niekoľkých pracovných dní.

Zoznam mediátorov, ktorí sa aktívne venujú mediácii a majú záujem riešiť aj spory, ktoré sú odporúčané zo strany súdu po začatí konania bol zverejnený na stránke projektu. Mediátori boli upovedomení, že takto vytvorený zoznam **nenahrádza** v žiadnom prípade zverejnený register mediátorov, ktorý je vedený Ministerstvom spravodlivosti SR v súlade so zákonom o mediácii na webovom sídle ministerstva. Ministerstvo si vyhradilo právo bez udania dôvodu tento zoznam z webovej stránky projektu kedykoľvek počas trvania projektu alebo po ukončení projektu odstrániť.. **Vytvorenie pomocného zoznamu pre súdy** malo dočasne odstrániť nedostatky pri vyhľadávaní mediátorov z registra mediátorov, vedeného ministerstvom, kde počas priebehu projektu z technických príčin nefungovalo vyhľadanie mediátora podľa adresy sídla. Nepresné vyhľadávanie spôsobuje aj to, že mediátori s viacerými kanceláriami sú v súčasnosti zapísaní iba k jednému súdu bez ohľadu na ich reálne možnosti pôsobenia. V registri mediátorov nie je možné zadať oblasti, v ktorých mediátor prevažne má záujem pôsobiť (rodinné právo, obchodné právo a iné), nie je možné zadať jazykové znalosti a pod. Podstatným faktorom, pre ktorý projektový tím považoval za potrebné do momentu zverejnenia nového technického riešenia registra mediátorov, ktorý sa v súčasnosti pripravuje, z hľadiska trvalej udržateľnosti projektu mať zoznam zverejnený bola najmä skutočnosť, že register mediátorov obsahuje údaje mediátorov, ktorí reálne mediáciu nevykonávajú alebo ktorí sa nevenujú prípadom, v ktorých spor riešia súdy, vyhľadanie je preto komplikované.

Dôvody vytvorenia zoznamu sú podrobnejšie uvedené v [Analýze](#). Vzhľadom na primárne využívanie služieb projektových mediátorov a tiež vzhľadom na to, že sa nepodarilo prekročiť počas trvania projektu plánovaný rozsah činnosti projektových mediátorov, sa **spolupráca s mediátormi, ktorí neboli vysúťažení, na pilotných súdoch nakoniec nevyužívala**.

3 ANALÝZA DÁT SÚVISIACICH S VÝKONOM MEDIÁCIE V RÁMCI PODAKTIVITY 3

3.1 POČET OBJEDNÁVOK, INFORMATÍVNYCH STRETNUTÍ A MEDIÁCIÍ

Ako bolo uvedené vyššie, v súlade s opisom projektu mali vykonávať činnosť 16 mediátori. Z dôvodu ukončenia zmluvného vzťahu s mediátorkou, ktorá bola vysúťažená pre poskytovanie mediácie ako služby verejnosti pre Okresný súd Prešov a Okresný súd Bardejov, na základe žiadosti mediátorky v marci 2022, nebol zo začiatku realizačnej fázy zabezpečený mediátor pre obvod Okresný súd Prešov

a Bardejov, možnosť odporučiť mediáciu preto pre tieto dva sudy bola umožnená až od júna 2022. Skutočnosť, že mediácia neprebiehala na týchto dvoch súdoch od počiatku implementačnej fázy sa negatívne prejavila aj na počte objednávok.

3.1.1 POČET OBJEDNÁVOK MEDIAČNÝCH SLUŽIEB

Celkovo bolo manažérke pre koordináciu mediácií doručených 192 objednávok (žiadaniek) mediačných služieb. Nárast počtu objednávok bol zrejmy v mesiaci máj a jún 2022 a maximálny počet 32 objednávok za jeden mesiac sa dosiahol v októbri. Posledné objednávky sa prijímali v marci 2023 tak, aby mohli byť ukončené k 30.4.2023. Na základe vyhodnotenia je zrejmé, že pre implementáciu bola doba 1 roka krátka, nakoľko najvyššie počty objednávok sa začali realizovať až v druhej polovici trvania projektu, predĺženie trvania implementačnej fázy projektu do apríla 2023 však zabezpečilo realizáciu mediačných služieb v plánovanom rozsahu 1 roka od začatia reálnej implementácie.

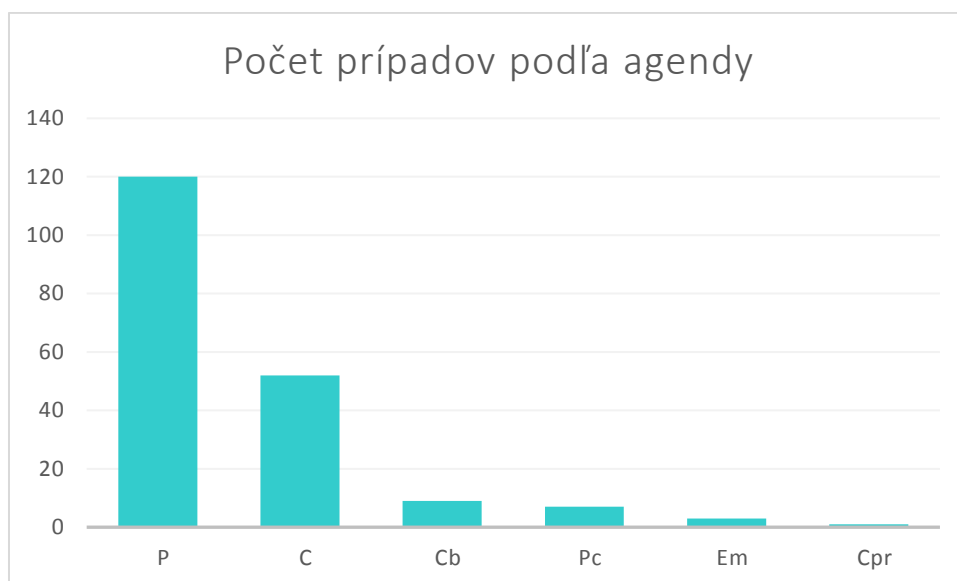
Graf č. 1 Počet objednávok – časové hľadisko

3.1.2 POČET OBJEDNÁVOK MEDIAČNÝCH SLUŽIEB PODĽA AGENDY

Rozdelenie prípadov podľa agendy všetkých prípadov zodpovedná výsledkom, ktoré sú uvedené v Záverečnej štúdii, spracovanej na základe vyplnených dotazníkov. Nakoľko implementačná fáza projektu pokrývala všetky agendy civilného práva, počty prípadov tej ktorej agendy kopírovali agendy sudcov, ktorí sa do projektu zapojili. Je zrejmé, že záujem o odporúčenie mediácie prejavili vo väčšej miere sudcovia, ktorí riešili prevažne agendu P, z tohto dôvodu bol aj počet prípadov tejto agendy najvyšší.

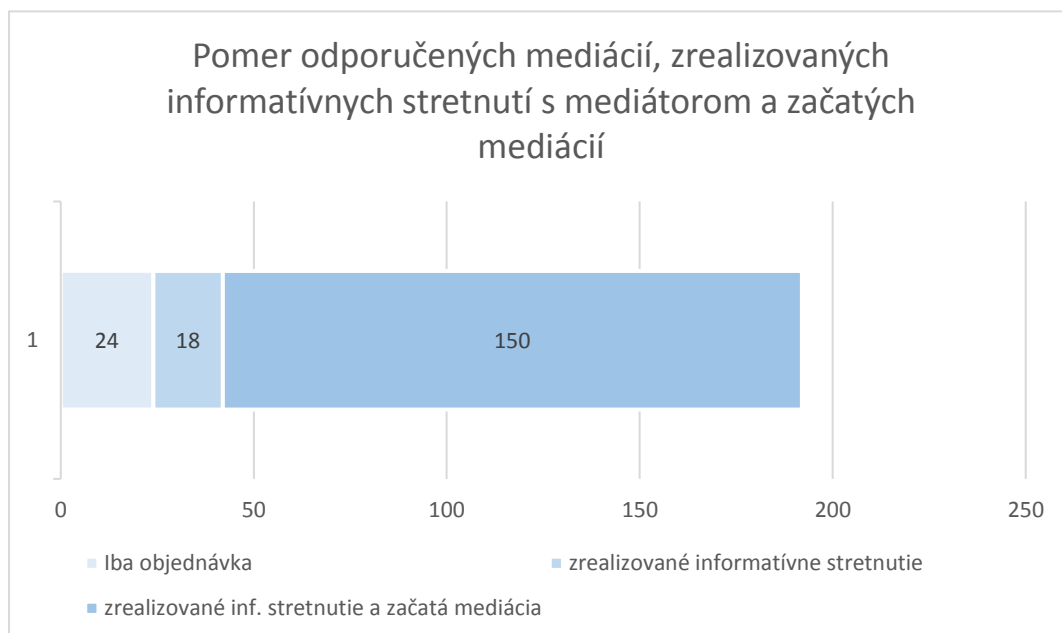
Graf č. 2 Počet prípadov podľa agendy

3.1.3 POČET OBJEDNÁVOK, INFORMATÍVNYCH STRENTUTÍ A MEDIÁCIÍ

Z celkového počtu 192 objednávok sa v 24 prípadoch účastníci k mediátorovi nedostavili, pričom v časti prípadov sa účastníci sami dohodli a mediáciu teda na riešenie svojho sporu nevyužili. V 18 prípadoch sa zrealizovalo iba informatívne stretnutie a samotná mediácia nezačala. V 150 prípadoch prebehla mediácia.

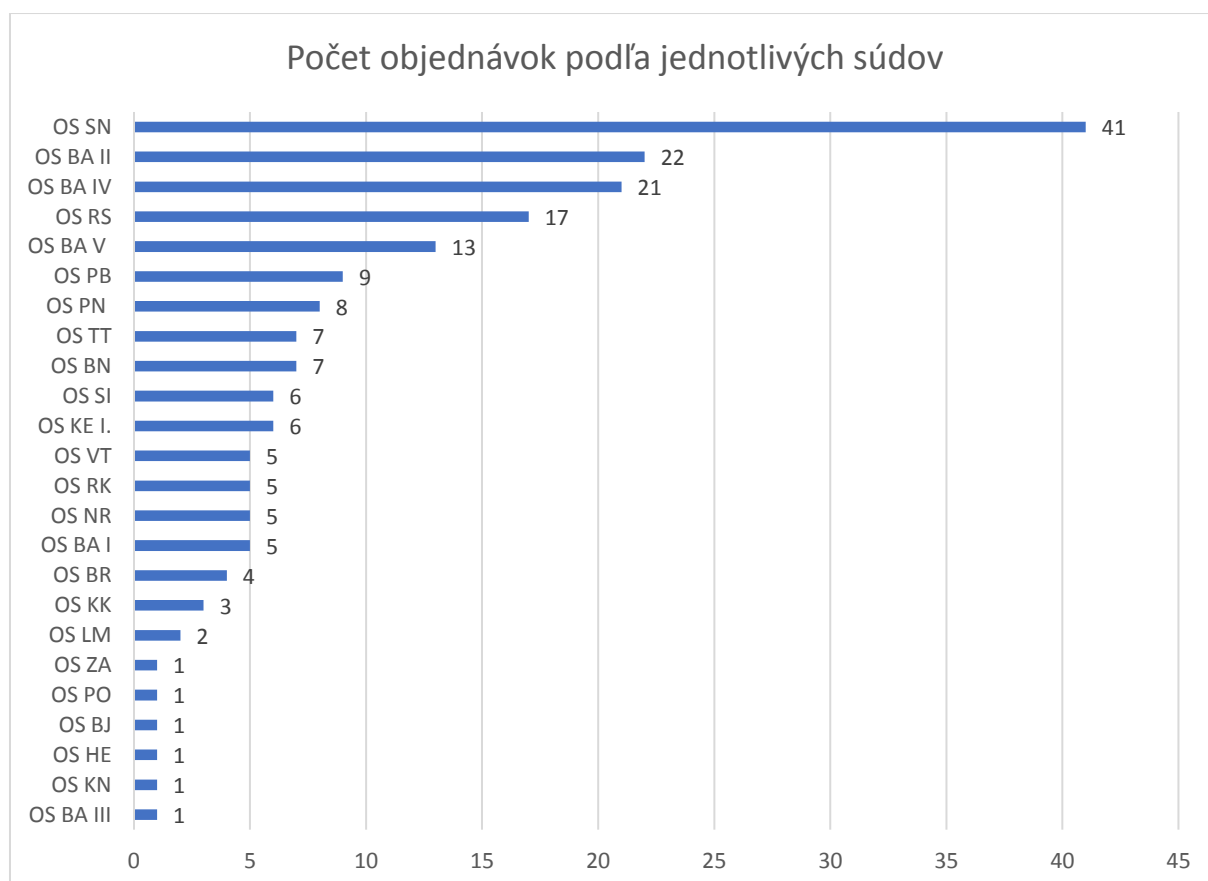
Graf č. 3 Pomer odporučených mediácií, zrealizovaných informačných stretnutí a začatých mediácií

3.1.4 MIERA ZAPOJENIA JEDNOTLIVÝCH PILOTNÝCH SÚDOV

Najvyšší počet objednávok zaslal Okresný súd Spišská Nová Ves, ktorý zároveň najviac odporúčal mediácie v civilnoprávnej a obchodnej agende popri prípadoch rodinnoprávnej agendy. Okresné súde Bratislava II., IV., V., Rimavská Sobota a Považská Bystrica odporučili mediáciu primárne v rodinnoprávnej agende. V grafe sa nachádzajú súde, ktoré zadali aspoň jednu objednávku medičných služieb.

Graf č. 4 Počet objednávok podľa jednotlivých súdov

3.2 DOSTUPNOSŤ MEDIÁCIE Z HĽADISKA ČASU

Pri vyhodnotení priemernej dĺžky, ktorá uplynula od objednania služieb mediátora zo strany súdu a stretnutím mediátora s účastníkmi je potrebné brať do úvahy, že mediátora boli povinní kontaktovať účastníci súdneho konania, mediátor sám účastníkov kontaktoval, iba ak boli účastníci nečinní viac ako 10 dní od momentu, kedy prijal mediátor objednávku. V ojedinelých prípadoch sa stalo, že účastníci kontaktovali mediátora ešte pred tým, ako bola doručená manažérke pre koordináciu mediácií objednávka (žiadanka) zo strany súdu, aj v takýchto prípadoch ale informatívne stretnutie prebehlo až po vystavení objednávky. **Obvyklá doba (medián) od doručenia objednávky mediácie zo strany súdu**

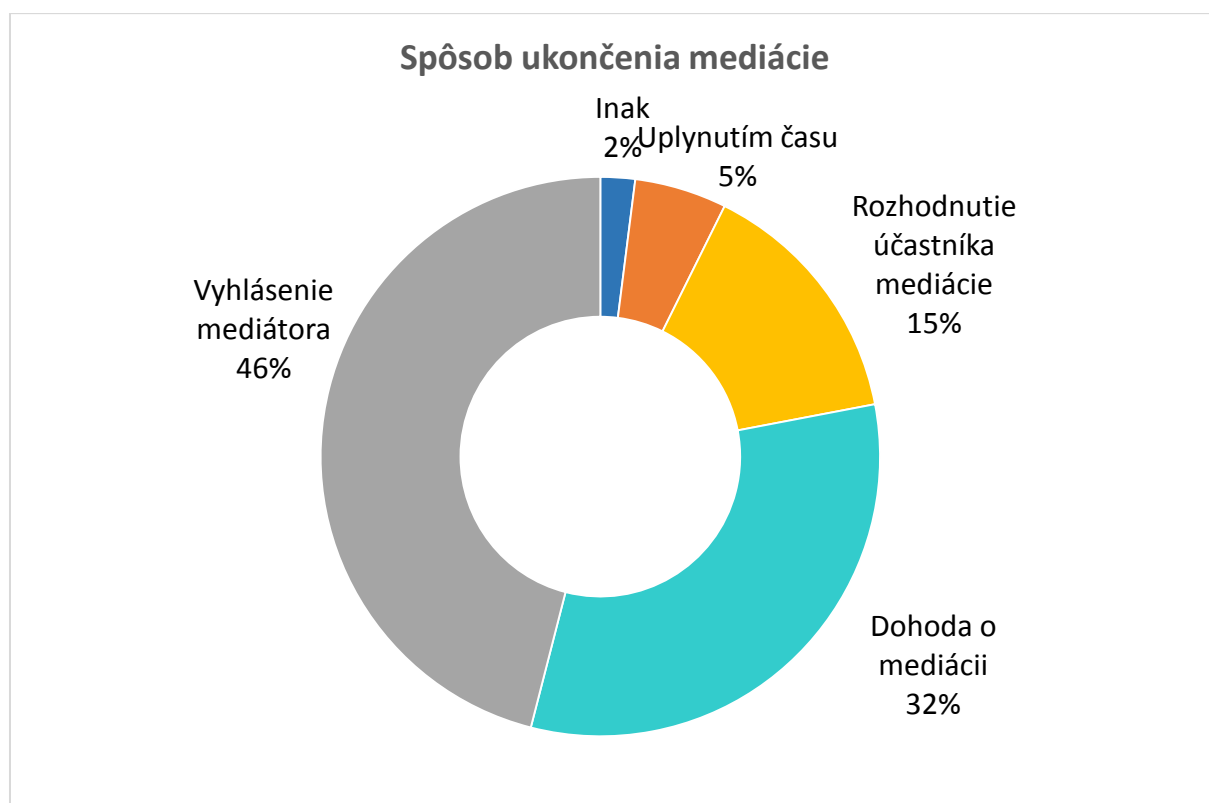
manažérke pre koordináciu mediácií na ministerstve do realizácie prvého stretnutia s mediátorom predstavuje hodnotu 12 dní.

V prípade, ak začala mediácia, **obvyklá dĺžka mediácie (medián) od začatia mediácie do ukončenia mediácie bola 51 dní.** Celková priemerná dĺžka mediácie bola 62 dní. Dĺžka mediácie v projekte oproti dĺžke mediácie realizovanej v štandardnom režime mohla byť čiastočne ovplyvnená aj tým, že na jednotlivý prípad bolo vyčlenených najviac 12 hodín. Bez ohľadu na to priemerná dĺžka trvania mediácie – približne 2 mesiace, korešponduje s predpokladom, že pre realizáciu mediácie je potrebné počítať minimálne s takýmto časovým úsekom.

3.3 SPÔSOB UKONČENIA MEDIÁCIE

Spôsob ukončenia mediácie z hľadiska vyhodnotenia implementácie zachytáva iba štatistické dáta, podrobnejšie vyhodnotenie priebehu mediácie obsahuje štúdia.

Graf č. 5 Spôsob ukončenia mediácie

Spôsob ukončenia mediácie pri vyhodnocovaní implementácie korešponduje s možnosťami ukončenia mediácie v zmysle zákona o mediácii. Dohoda o mediácii označuje prípady, kedy sa v mediácii vyčerpal celý predmet sporu. Vyhlásenie mediátora o ukončení mediácie zahŕňa prípady, kedy mediácia nebola

úspešná a strany sporu sa nedohodli a zahŕňa aj prípady, kedy bola uzatvorená čiastková dohoda, ktorou sa ale nevyčerpal predmet sporu. Rozhodnutie účastníka mediácie o ukončení zahŕňa prípady, kedy k ukončeniu mediácie došlo zo strany jedného alebo všetkých účastníkov. Uplynutie času predstavuje kategóriu, kedy mediácia končí v súlade so zákonom o mediácii uplynutím dohodnutej doby alebo uplynutím 3 resp. 6 mesiacov od začatia mediácie, ak nebola dohodnutá iná doba trvania mediácie. Kategória iné dôvody zahŕňa ukončenie rámcovej zmluvy s mediátorom v súvislosti s ukončením implementačnej fázy projektu alebo trvania rámcovej zmluvy. Do kategórie uplynutie času alebo iné dôvody sú zahrnuté aj prípady, kedy sa vyčerpal predpísaný maximálny počet 12 hodín na prípad.

3.4 ČASOVÝ ROZSAH POSKYTNUTÝCH MEDIAČNÝCH SLUŽIEB

Oproti plánovanému rozsahu sa nepodarilo vyčerpať určený rozsah hodín na jednotlivých projektových mediátorov.

Skutočné čerpanie hodín jednotlivých mediátorov obsahuje tabuľka.

1.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Bratislavský kraj – obvod Okresných súdov Bratislava II. a Bratislava V.	209,25 hodín
2.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Bratislavský kraj – obvod Okresných súdov Bratislava I., Bratislava IV. a Pezinok	148,50 hodín
3.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trnavský kraj – obvod Okresného súdu Skalica	24,25 hodín
4.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trnavský kraj – obvod Okresných súdov Trnava a Piešťany	59,00 hodín
5.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trenčiansky kraj – obvod Okresného súdu Považská Bystrica	34,00 hodín

6.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Trenčiansky kraj – obvod Okresného súdu Bánovce nad Bebravou	40,00 hodín
7.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Nitriansky kraj – obvod Okresného súdu Nitra	53,00 hodín
8.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Žilinský kraj – obvod Okresného súdu Žilina	12,00 hodín
9.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Žilinský kraj – obvod Okresných súdov Ružomberok a Liptovský Mikuláš	50,00 hodín
10.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Banskobystrický kraj – obvod Okresného súdu Brezno	24,00 hodín
11.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Banskobystrický kraj – obvod Okresného súdu Rimavská Sobota	150,00 hodín
12.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Prešov a Bardejov	45,00 hodín
13.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Poprad a Kežmarok	0,00 hodín
14.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Prešovský kraj – obvod Okresného súdu Humenné a Vranov nad Topľou	39,00 hodín
15.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Košický kraj – obvod Okresných súdov Košice I. a Košice II.	44,00 hodín

16.	Čerpanie hodín mediátora, vysúťaženého pre zabezpečenie poskytovania služieb mediátorov ako službu verejnosti pre Košický kraj – obvod Okresného súdu Spišská Nová Ves	310,00 hodín
-----	--	--------------

Je zrejmé, že napriek skutočnosti, že do projektu sa zapájali súdy, ktoré o to prejavili záujem, všetky súdy mali v procese prípravy implementácie k dispozícii potrebné informácie, sudcovia mali možnosť využiť vzdelávacie aktivity v tejto oblasti a mali možnosť využitia mediácie rovnakou formou, miera využitia mediácie bola veľmi rozdielna a nekorešpondovala s pôvodne plánovaným rozsahom hodín.

4 ZÁVER

Hlavným cieľom projektu v časti civilnej mediácie bolo overenie, aké nástroje je potrebné rozvíjať, aby sa mediácia efektívnejšie využívala v sporoch, v ktorých je vedené súdne konanie. Mediácia bola pre účastníkov súdnych konaní poskytovaná zdarma, realizáciu mediácií zabezpečovali mediátori s praxou. Technická podpora komunikácie medzi sudcami a mediátormi bola zabezpečovaná manažérkou pre koordináciu mediácií. Pre realizáciu boli vopred pripravené materiály – „Odporučený postup pre súdy – Manuál pre súdy“, „Posúdenie riešenia sporov“ (diagnostika vhodných a nevhodných prípadov a motivácia k využitiu mediácie), „Odporučený postup pre mediátorov“.

Cieľ projektu sa podarilo v tejto časti naplniť iba čiastočne, nakoľko sudcovia na väčšine súdov napriek vytvoreniu podmienok pre efektívne odporúčanie mediácie túto možnosť dostatočne nevyužili. Na druhej strane niektoré súdy, kde v minulosti neprebiehala žiadnou formou odporúčanie mediácie alebo vyzvanie na mediáciu, začali tieto možnosti, ktoré súčasný právny poriadok umožňuje, využívať a vyhodnotili spoluprácu s mediátorom ako efektívnu. Rovnako sa realizáciou projektu sa podarilo dosiahnuť, že súdy, ktoré vykazovali využitie odporúčania alebo výzvy na mediáciu v období pred tým, ako bol realizovaný projekt, sa podporou mediácie vo forme bezplatne poskytovaných mediačných služieb umožnilo efektívnejšie využívať spoluprácu súdov a mediátorov a odozva bola tiež veľmi dobrá.

Dôvody, ktoré ovplyvňovali realizáciu projektu, obsahuje Záverečná štúdia, dostupná na webovej adrese projektu (viď vyššie). Za najvýznamnejšie okolnosti, ktoré mali dopad na realizáciu projektu, je možné považovať súbežnú realizáciu národného projektu „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“. Vzhľadom na súbeh týchto dvoch projektov nedošlo k využitiu mediácie v oblasti rodinnoprávnej agendy na niektorých súdoch v predpokladanom rozsahu, nakoľko projekt „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“ začal prebiehať v rovnakom čase, ako začala prebiehať implementácia projektu ADR. Negatívny dopad mali aj opatrenia proti pandémie COVID19, ktoré negatívne ovplyvnili najmä aktivity, ktoré vyžadovali osobnú účasť na stretnutiach. Naopak, pozitívny dopad malo postupné rozširovanie počtu sudcov, ktorí pôvodne prejavili záujem zapojiť sa do projektu na niektorých súdoch, čo sa aj odrazilo v štatistike využitia mediácie postupným nárastom počtu objednávok a tiež prejavenej záujmu o mediáciu aj na súdoch, ktoré pôvodne na ponuku na

zapojenie sa do projektu nereflektovali. V prípade, ak by implementačná fáza trvala dlhšie, je možné predpokladať, že by sa pozoroval oveľa výraznejší nárast počtu prípadov, kedy súdy využívali odporúčanie alebo výzvu na mediáciu.

Vypracovala: 28.6.2023 JUDr. Beata Swanová

5 PRÍLOHY

Príloha č. 1: Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou v súdnych sporoch podľa Civilného sporového poriadku (MANUÁL pre súd – Mediácia a CSP)

Príloha č. 2: Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou v súdnych sporoch podľa Civilného mimosporového poriadku (MANUÁL pre súd – Mediácia a CMP)

Príloha č. 3: Odporúčaný postup mediátorov pri riešení sporov, v ktorých prebieha súdne konanie

Príloha č. 1

**Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou
v súdnych sporoch podľa Civilného sporového poriadku
MANUÁL PRE SÚD – Mediácia a CSP**

Vypracované: jún 2023

Národný projekt: Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike.

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

OBSAH

1	ÚVOD.....	3
2	VÝKLAD POJMOV.....	4
3	LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ PRE ODPORUČENIE MEDIÁCIE.....	4
4	POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU – DIAGNOSTIKA.....	4
5	MOTIVÁCIA STRÁN SPORU K VYUŽITIU MEDIÁCIE.....	7
6	POSTUP SÚDU PRI ODPORÚČANÍ MEDIÁCIE.....	9
6.1	INFOCENTRUM/PODATEĽŇA/INFORMAČNÉ TABULE SÚDU.....	9
6.2	POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA.....	10
6.3	POKRAČOVANIE SÚDNEHO KONANIA PO MEDIÁCII.....	10
7	ZHRNUTIE.....	11
8	PRÍLOHY.....	14

1 ÚVOD

Súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci v súlade s procesnými pravidlami Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). V rámci **aktuálne platnej právnej úpravy CSP môže súd odporučiť riešenie sporu mediáciou vykonávanú mediátormi, zapísanými v registri mediátorov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) v súlade so zákonom č. 420/2004 Z. z. o mediácii** a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mediácii“). Manuál približuje postup súdu pri odporúčaní mediácie vrátane posúdenia vhodných prípadov na mediáciu so zameraním na civilnoprávne konania zahŕňajúce aj pracovné spory a obchodné spory.

Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou a s tým súvisiaci doporučený postup súdov v konaniach podľa CSP (Manuál pre súd – mediácia a CSP) vznikol v rámci národného projektu **„Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“** (ďalej len „projekt“). Projekt sa zameriaval na podporu mediácie v trestných konaniach (probačnými a mediačnými úradníkmi so zameraním na využitie špecialistov na trestnú mediáciu) ako aj v konaniach podľa civilného práva.

V oblasti civilného práva bolo efektívne využitie mediácie overované formou **poskytovania mediácie vysúťaženými mediátormi**, ktorí poskytovali mediačné služby, odporúčané pilotnými súdmi v rámci projektu pre účastníkov súdneho konania resp. sporové strany (ďalej len „účastníci konania“ alebo „účastníci“) **zdarma**, pričom odmena mediátorov bola hradená z rozpočtu projektu. Do projektu sa zapojili sudcovia z 24 okresných súdov (pôvodne prejavili záujem sudcovia z 25 okresných súdov), ktorí odporučili 192 mediácií. Celkovo aspoň jednu mediáciu odporučilo 60 sudcov. Implementačná fáza projektu v rámci civilných konaní prebiehala od marca 2023 do apríla 2024. V tomto projekte poskytovali pre súdy mediačné služby 16 mediátorov. V rámci pilotného projektu sa odporúčala mediácia v agendách P (120 prípadov), Pc (7 prípadov), Em (3 prípady), C (52 prípadov), Cb (9 prípadov), Cpr (iba jeden prípad). Podrobnejšie informácie je možné nájsť na stránke <https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>.

Vzhľadom na administratívny charakter a formu manuálu sa bude v texte používať prevažne mužský tvar podstatných mien pre vyjadrenie funkcie (sudca, mediátor, účastník a pod.), v prípade použitia mužského rodu však vždy treba toto použitie chápať tak, že zahŕňa aj ženský rod.

Manuál je pripravený pre využitie v súlade s právnym stavom k 30.4.2023. V manuáli je zelenou farbou vyznačené znenie, ktoré sa bude navrhovať ako novela zákona o mediácii resp. ako novela procesných predpisov ako výsledok návrhov zmien pre lepšie využitie mediácie, ktoré vyplynuli z realizácie projektu na pilotných súdoch.

2 VÝKLAD POJMOV

Mediácia – mimosúdne riešenie sporov, kde strany riešia svoj spor s pomocou tretej, nezávislej osoby, ktorá o predmete sporu nerozhoduje. Výsledkom mediácie môže byť Dohoda o mediácii v zmysle § 15 zákona o mediácii (ďalej len „mediačná dohoda“), ktorá musí byť v súlade so zákonom a dobrými mravmi. Mediácia vytvára podmienky pre riešenie vzniknutých sporov a konfliktov a zároveň pomáha predchádzať konfliktom do budúcnosti. Ak dôjde v mediácii k dohode medzi účastníkmi, naplní sa ustanovenie § 3 ods. 2 Občianskeho zákonníka a mediácia sa tak stáva prostriedkom ochrany subjektívnych práv. Schválením mediačnej dohody súdom sa dohoda stáva priamo vykonateľnou a dochádza tak k prelínaniu súdneho konania s mediáciou.

Mediátor – osoba zapísaná v registri mediátorov vedenom ministerstvom. Mediácia je platená služba, každý mediátor disponuje svojim cenníkom, odmena mediátora je určená dohodou s klientmi. Možnosti neplatennej mediačnej služby je možné využiť prostredníctvom Centra právnej pomoci (určenie mediátora ako služby právnej pomoci, viac informácií sa nachádza na adrese www.centrumpravnejpomoci.sk) alebo prostredníctvom projektov a výziev.

Register mediátorov – register vedený ministerstvom je zverejnený na adrese <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/mediator?f.4502=4503>. Register zahŕňa všetkých mediátorov, ktorí majú oprávnenie na výkon činnosti mediátora v súlade so zákonom o mediácii.

3 LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ PRE ODPORUČENIE MEDIÁCIE

Súdca môže odporúčať mediáciu v týchto rovinách¹:

- a) **v zmysle základných princípov súdneho konania**, predovšetkým čl. 7 ods. 2 CSP²: „Základnou povinnosťou súdu je viesť strany sporu k zmierlivému vyriešeniu sporu.“
- b) **v rámci predbežného prejednávania sporu** podľa § 170 ods. 2 CSP: „Ak je to možné a účelné, súd sa pokúsi o vyriešenie sporu zmierom, prípadne stranám odporučí, aby sa o zmier pokúsili mediáciou.“

4 POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU – DIAGNOSTIKA

Z hľadiska miery úspešnosti mediácie sa v súlade s výsledkami projektu **nedá jednoznačne stanoviť štandard pre posúdenie potenciálu mediácie na riešenie konkrétneho súdneho sporu**, nakoľko jestvuje mnoho faktorov na strane subjektov súdneho konania ako aj na strane mediátora, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú úspešnosť mediácie v tom-ktorom spore. Samotná miera

¹ Mediáciou možno riešiť spory z rôznych právnych vzťahov okrem tých sporov, v ktorých mediáciu upravuje zák. č. 550/2003 Z. z. o mediačných a probačných úradníkoch, t. j. kde sa mediácia uplatňuje v trestných veciach.

² Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení účinnom k 15.1.2023 (ďalej aj „CSP“)

dosiahnutia finálnej dohody nie je jediným kritériom, ktoré charakterizuje efektívnosť mediácie ako nástroja prístupu k spravodlivosti. Mediácia napomáha riešeniu sporu, a to aj v prípadoch, ak vhodnosť riešenia sporu mediáciou pri zbežnom posúdení nie je zjavná. Mediátor pracuje s konfliktom strán sporu, resp. pracuje na porozumení konfliktov a vyjasnení nedorozumení, ktoré sú medzi nimi ešte živé a nevyjasnené, sú zdrojom ich negatívneho nastavenia voči sebe a bránia v efektívnej komunikácii a spolupráci.

Z tohto dôvodu sa navrhuje **odporučiť mediáciu v každom prípade, kde to nie je vylúčené**. V prípade, ak strany sporu so začatím mediácie súhlasia, pravdepodobnosť dohody alebo čiastočnej dohody o predmete sporu v zmysle výsledkov projektu je približne 50%.

Postup, ktorý umožňuje posúdiť potenciál mediácie pre riešenie konkrétného sporu

1. identifikovať, či je mediácia prípustná ako forma riešenia daného sporu v zmysle zákona o mediácii a iných právnych predpisov,
2. identifikovať a vylúčiť prípady nevhodné na mediáciu,
3. posúdiť postoj strán k sporu.

Sudcovia, ktorí odporučili mediáciu, povedali:

„Mediácia je vhodná pre spory, ktorých účastníkmi sú rodinní príslušníci, teda vyporiadanie BSM, dedičské spory, vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, keďže je častá kombinácia sporov o výživné, vrátenie daru, pôžičky, vyporiadanie vlastníctva medzi tými istými účastníkmi.“

„Najväčší prínos okrem vyriešenia sporu samotného vidím v okrajovom vyriešení tiež iných (aj neprávnych) sporov, ako aj v tom, že strany sa vedú dohodnúť na riešení, ktoré by nebolo vykonateľné vo forme súdneho zmiere alebo umožňuje riešenie, ktoré v súdnom spore nie je možné (napr. vecným plnením namiesto peňažného).“

„Strany majú priestor sa vyrozprávať, obrúsiť hrany a hľadať riešenia, čo na súde nie je možné.“

„Mnohí ľudia sa súdia preto, lebo sa potrebujú vyrozprávať a povedať si to svoje. Niekedy im stačí dať ten priestor. A my sudcovia ich nemáme. Ani čas ani zručnosti. Sudcovia majú rozhodnúť.“

Ad 1. Z hľadiska zákona o mediácii v súvislosti s konaniami podľa CSP je možné mediáciou primárne riešiť spory, v ktorých strany sporu môžu **s predmetom konania disponovať**, aby v danej veci mohli uzavrieť súdny zmiere. Realizácia projektu ukázala, že mediácia môže byť prínosom aj v sporoch, ktoré prekračujú túto definíciu (napr. určovacie žaloby), kde dohoda o predmete sporu vedie k späťvzatiu žaloby. CSP ale predpokladá využitie mediácie pre účel dosiahnutia zmiere. Mediáciou je možné riešiť spory zo zmluvných a iných právnych vzťahov, pričom môže ísť (okrem sporov z rodinnoprávných vzťahov, ktoré sú riešené podľa CMP) o vzťahy občianskoprávne, pracovnoprávne a obchodné záväzkové a obdobné cezhraničné spory, v ktorých môžu strany sporu s predmetom sporu nakladať.

Za najvhodnejšie sa javí využiť mediáciu v sporoch o usporiadanie práv a povinností (napr. vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva, zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, susedské spory o nehnuteľnosť a podobne), v sporoch o splnenie povinnosti, najmä ak skutkové

okolnosti nároku nie sú jednoznačne zrejmé zo žaloby, v sporoch medzi spoločníkmi obchodných spoločností, pracovnoprávných sporoch.

Pokiaľ je mediácia prípustná z hľadiska právnej úpravy, posudzuje sa vhodnosť resp. nevhodnosť mediácie z hľadiska okolností jednotlivej veci.

Ad 2. Mediácia nie je vhodná v prípadoch, ak ide o:

- ohrozenie maloletých detí, domáce násilie,
- závažnejšie duševné poruchy vrátane akútneho stavu,
- drogovu závislých, extrémne stavy zneužívania návykových látok, akútnu intoxikáciu strany/strán sporu.

Pokiaľ nedošlo k vylúčeniu mediácie z vyššie uvedených dôvodov, je ďalej potrebné vyhodnotiť vhodnosť z hľadiska subjektívneho postoja strán sporu.

Ad 3. Posúdenie postoja strán sporu (v prípade priameho kontaktu so stranami sporu, čiastočne to môže byť zrejmé už aj z písomných podaní):

Postoj strán sporu	áno	neviem	nie
Strany sporu majú možnosť a sú schopní ovplyvniť riešenie a výsledok sporu.			
V spore sa strany sporu orientujú viac na budúcnosť.			
Sú ochotní a schopní prevziať zodpovednosť za výsledok riešenia sporu.			
Spor je záťažou a zdá sa, že strany sporu frustruje.			
Strany sporu pripúšťajú (resp. úplne nevylučujú) proces riešenia sporu dohodou.			

Ak prevažujú odpovede „áno“ a „neviem“ je vhodné mediáciu odporučiť. Ak prevažuje odpoveď „nie“, úspešnosť mediácie je menej pravdepodobná.

Posúdiť postoj napomáha v prípade predbežného prejednávania sporu (ďalej len „PPS“) posúdenie interakcie medzi stranami sporu z hľadiska eskalácie konfliktu (t.j. ako sa voči sebe strany sporu správajú). Nakoľko však v projekte sa stávalo, že aj niektoré na prvý pohľad veľmi vhodné prípady sa priamo v mediácii ukázali ako neriešiteľné dohodou a naopak, prípady, ktoré sa sudcom pri posudzovaní nejavili ako potenciálne vhodné na riešenie formou mediácie, sa v mediácii ukončili

s veľmi dobrým výsledkom, posudzovanie interakcie sa neukázalo ako relevantné hodnotiace kritérium, ktoré by mali vyhodnocovať sudcovia. Efektívnejšie je, ak toto hodnotenie robí priamo mediátor na stretnutí so stranami sporu, ktoré predchádza začiatku mediácie.

Sudcovia, ktorí odporučili mediáciu povedali:

„Vnímam prínos mediácie predovšetkým v tom, že mediácia umožní stranám sporu prevziať zodpovednosť za riešenie konfliktu, pretože sami navrhujú východiská a hodnotia dôležitosť svojich záujmov.“

„Aj keď mediácia neskončí dohodou, strany sporu prídu zmenené a ja dokážem rozhodnúť.“

„To, že mediácia je platená nie je problém. Keď majú na advokátov, dokážu si zaplatiť aj mediátora.“

„Čas je pri riešení sporu mediáciou výrazne kratší ako na súde.“

„Mediácia prispieva k hľadaniu spravodlivých riešení. Možnosť skončiť výsledok win – win. Aj keď nevyhrajú, tak neprehrali. Čo na súde nie je možné, jedna strana takmer vždy prehrá. Akákoľvek dohoda je lepšia ako súdne rozhodnutie.“

„Dohody, ktoré uzavrie na súde sudca majú zväčša kratšiu trvácnosť ako dohody, uzavreté na mediácii (keďže na mediácii je omnoho väčší priestor). Každé povolanie má svoje limity, preto potrebujeme sudcov aj mediátorov.“

5 MOTIVÁCIA STRÁN SPORU K VYUŽITIU MEDIÁCIE

Najefektívnejším spôsobom, ako môže súd využiť potenciál mediácie, je adresné odporúčenie mediácie sudcom priamo na PPS alebo na pojednávaní (k písomnej forme odporúčenia mediácie pozri [kapitolu 6](#)). V prípade priameho a adresného odporúčenia mediácie je miera účasti na stretnutí s mediátorom vysoká (v rámci projektu sa v 87% odporúčených prípadov strany sporu zúčastnili na stretnutí s mediátorom).

Stranám sporu sú k dispozícii vytlačené letáky, ktoré boli distribuované v rámci projektu na jednotlivé sudy. Leták slúži na stručne zhrnutie informácií o mediácii.

Odporúčanie mediácie sudcom poskytuje stranám sporu príležitosť riešiť spor mediáciou a zároveň výslednú mediačnú dohodu alebo aj neúspešný výsledok mediácie vniesť späť do súdneho konania. Mediácia nezasahuje do rozhodovacích právomocí súdu, môže však prispieť k efektívnemu riešeniu sporu metódami alternatívneho riešenia sporov.

Pozitíva mediácie vo vzťahu k činnosti súdu:

- výsledkom mediácie môže byť dohoda, ktorou sa vyčerpá predmet sporu a ktorá vedie k späťvzatiu žaloby a zastaveniu konania;
- výsledkom je dohoda alebo zmier, ktorý síce podlieha schváleniu súdom, napriek tomu prináša úsporu času (napr. nie je potrebné rozhodnutie obsiahle odôvodniť);

- mediácia môže aj inak odľahčiť súdy (napr. v prípade schválenia dohody ako súdneho zmiernu nemajú strany sporu právo sa odvolať a pod.);
- účastníci mediácie sú častokrát schopní v budúcnosti riešiť sami ďalšie konflikty alebo v prípade vzniku nového sporu opätovne navštívia mediátora, preto sa prípady opäť nevracajú na súd;
- aj keď mediácia neskončí dohodou, spravidla prídu strany sporu po mediácii zmenení, k sporu pristupujú konštruktívnejšie a sudca je schopný spor rozhodnúť rýchlejšie.

Výhody mediácie pre strany sporu (pri porovnaní mediácie so súdnym rozhodnutím):

- **čas ako hodnota** – promptné riešenie sporu je významné pre jedného, alebo všetkých strany sporu (dostupnosť mediácie). Rámcový časový odhad riešenia daného prípadu mediáciou je možné stranami sporu vopred odhadnúť resp. ovplyvniť, na rozdiel od súdneho konania.
- **Dôvernosť riešenia sporu** – potreba zachovania obchodného mena, spoločenského statusu, pracovného postavenia, povesti, atď., nakoľko mediačné konanie je neverejné na rozdiel od súdneho konania. Mlčanlivosť mediátora je zárukou plne dôverného prístupu.
- Strany sporu **majú kontrolu nad procesom a nad výsledkom riešenia sporu** formou mediácie (tento argument je vhodný, ak zároveň pri právnom posúdení na PPS alebo pred otvorením pojednávania sudca označí výsledok súdneho konania za neistý a teda že nebude korešpondovať ani s návrhom v žalobe ani s protinávrhom (vyjadrením), vtedy môže byť významné, že mediačnú dohodu môže tvoriť len obsah vytvorený so súhlasom všetkých účastníkov mediácie).
- Celkové **finančné náklady** (výdaje) spojené s riešením sporu mediáciou sú obvykle nižšie ako pri súdnom konaní, odmena mediátora sa určuje dohodou, spravidla je významne nižšia ako pri cene za právne zastúpenie, navyše strany sa o odmenu mediátora delia. V prípade, ak dôjde k dohode (zmieru) po začatí konania, môžu sa stranám sporu znížiť náklady na súdny poplatok.
- **Obojstranná spokojnosť** – riešenie formou mediácie je zamerané na potreby a hodnoty strán sporu.
- **Hodnota zachovania vzťahu** – tento argument je vhodný v prípadoch, ak je významná orientácia na budúcnosť (budúca koexistencia strán sporu v oblasti susedského spolunažívania, podnikania, pracovno-právneho vzťahu, a pod.).
- Mediáciu **možno uplatniť pri paralelných sporoch**, ktoré sú vzájomne prepojené, mediácia poskytuje možnosť riešiť ich komplexne (napr. v prípade pracovnoprávneho sporu a súvisiaceho sporu na ochranu osobnosti; sporov, ktoré sa vedú na rôznych súdoch alebo sporov, pri ktorých je jeden spor riešený podľa CSP a druhý podľa CMP atď.).
- Mediačný proces **znižuje psychickú záťaž**, vo svojej práci uplatňuje empatiu, aktívne počúva a dokáže sprostredkovať aj počúvanie strán navzájom (po mediácii majú strany spravidla pocit, že boli konečne druhou stranou vypočuté, konečne sa porozprávali).

Sudcovia, ktorí odporučili mediáciu povedali:

„Sudca je autorita, keď on odporučí mediáciu, väčšina strán s návštevou u mediátora súhlasí. A mediátor si dokáže 90% prípadov namotivovať k mediácii“

„Aj keď mediácia neskončí dohodou, mnohí účastníci sa posunú, aj maličký posun je významný. Napr. vyjasnenie si pozícií, zúženie manévrovacieho priestoru – ako sudca mám jednoduchšiu úlohu nájsť riešenie, ktoré im vyhovuje, aj účastníci sa k sebe dostanú názorovo bližšie.“

„Ak už všetko poviem, vysvetlím, čo im mediácia môže priniesť a oni stále nič, tak sa opýtam – povieť mi, ako ste sa cítili včera pred pojednávaním, spali ste dobre, ako myslíte, že to dnes dopadne? Na ich odpoveď, že naozaj sú v strese im odpoviem – no vidíte a áno, máte pravdu, lebo ja budem musieť dokazovať, bude to dlho trvať...“

„Vidím ten obrovský rozdiel oproti súdnemu konaniu. Ja sa síce snažím, aj sa mi darí, ale stále to nebude také ako u vás. Pretože je musím byť procesná, striktná, navyše všetko sa nahráva. Ak mi prídu nahnevani ľudia, nie je čas ani priestor to riešiť. Je na nás všetkých naučiť, že existuje aj takáto cesta. Aby sa spoločnosť naučila riešiť problémy kompromismi a nielen hnevom.“

„Bolo pre mňa zaujímavé počuť od účastníkov mediácie (stalo sa to viackrát), že mediátor im ukázal ako sa na veci pozeráť inak. Výsledok určite ovplyvňuje osoba mediátora, jeho profesionalita, odbornosť ako aj osobnostné kvality.“

„Uvedomujem si fakt, že platí, že každý prípad je iný a nie je možné nájsť univerzálne, či paušálne riešenie a preto odporúčam uchopiť to s vervou a radšej na mediáciu odporučiť aj vec, ktorá tam nemá čo robiť, ako sklznúť do roviny obavy z možného nesprávneho odporúčania a tým potencionálne hneď v úvode túto možnosť danú stranám zmariť.“

6 POSTUP SÚDU PRI ODPORÚČANÍ MEDIÁCIE

6.1 INFOCENTRUM/PODATEĽŇA/INFORMAČNÉ TABULE SÚDU

Informácie o mediácii a jej výhodách zamestnanci súdu poskytujú verejnosti v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/ 2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy.

Zamestnanec súdu, ktorý plní úlohy v informačnom centre súdu alebo podateľni, môže poskytnúť na požiadanie osobe, ktorá o to prejaví záujem, krátku informáciu o mediácii, prípadne odkáže na Register mediátorov MS SR. V prípade potreby jej môže dať leták o mediácii, ak súd takýmto letákom disponuje. Uvedené informácie môžu byť uvedené aj na informačných tabuliach súdu. Informovanie o mediácii zahŕňa najmä informácie o tom:

- **čo je mediácia** – mediácia je mimosúdne riešenie sporu za pomoci tretej nezainteresovanej strany – mediátora, podľa zákona o mediácii;
- **kto je mediátor** – mediátor je profesionálny odborník, ktorý je zapísaný v zozname mediátorov vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR;

- **ako sa uskutočňuje mediácia** – mediácia sa môže konať len za súhlasu a aktívneho prístupu sporových strán k predmetu ich sporu, na neutrálnej pôde, neformálnym spôsobom; ochota zúčastniť sa stretnutia s mediátorom k ničomu nezaväzuje
- **čo je výsledkom mediácie** – výsledkom mediácie je mediačná dohoda alebo záznam/potvrdenie mediátora, že mediácia nebola úspešná;
- **čo má robiť účastník sporu po uzatvorení dohody o mediácii voči súdu** – výsledok mediácie je potrebné oznámiť súdu, ak sa už vedie súdne konanie;
- **aké sú výhody mediácie** – výhodou mediácie je rýchlosť a dostupnosť služieb, nenarušenie vzájomných vzťahov, možnosť tvorby kreatívnych riešení, dôvernosť a diskretnosť;
- **prečo ísť na mediáciu** – aby sa zastavili konflikty a vyjasnili postoje a nedorozumenia a bolo možné spolu komunikovať a spolupracovať.

6.2 POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA

Už pri príprave PPS alebo aj pojednávania môže sudca podľa obsahu súdneho spisu určiť, ktoré prípady by mohli byť vhodné na mediáciu a ktoré nie. S týmto cieľom si sudca rozvrhne priebeh tak, aby mohol stranám sporu (vo veciach, ktoré uzná podľa okolností prípadu za vhodné na riešenie mediáciou) podať krátku informáciu o mediácii a jej vplyve na ďalší priebeh konania pred súdom. Ak strany sporu súhlasia s mediáciou, pojednávanie je možné odložiť buď na neurčito (stranám sporu sa poskytne primeraná lehota na informovanie súdu o výsledku mediácie) alebo sa odloží na ďalší vhodný termín (obvykle 1-3 mesiace, nie však menej ako 1 mesiac³). Odročenie na konkrétny termín sa v projekte ukázalo ako vhodnejší variant, najmä z dôvodu, že strany sporu majú istotu, že mediáciou nepríde k zbytočnému predlžovaniu konania. O dobe, počas ktorej má mediácia trvať, je vhodné urobiť záznam v zápisnici. Strany sporu si mediátora zapísaného v registri mediátorov vyberú priamo na pojednávaní alebo v určenej lehote. V prípade, ak si nevyberú mediátora priamo na pojednávaní, je vhodné sa so stranami sporu dohodnúť na termíne, dokiaľ súdu oznámia výber mediátora. Odporúča sa vybrať aspoň troch mediátorov pre prípad, ak by mediátor nemohol prevziať konkrétny spor (napr. pri prípade porušenia nezávislosti/nestrannosti mediátora, z dôvodu nemožnosti zrealizovať mediáciu z hľadiska zaneprázdnenosti a pod.).

6.3 POKRAČOVANIE SÚDNEHO KONANIA PO MEDIÁCII

Po uplynutí lehoty na informovanie súdu o výsledku mediácie, resp. na ďalšom pojednávaní, sú **strany sporu povinné informovať** o tom, či sa zúčastnili na mediácii a s akým výsledkom sa skončila.

- súdne konanie môže skončiť v prípade úspešnej mediácie **spätvzatím žaloby** žalobcom v celom rozsahu alebo

³ Poznámka: V rámci realizácie projektu bola priemerná dĺžka mediácie 2 mesiace. Doba mediácie je zákonom o mediácii stanovená na najviac 6 mesiacov a v prípade spotrebiteľského sporu najviac 3 mesiace od začatia mediácie, pokiaľ si osoby zúčastnené na mediácii nedohodli dlhšiu dobu (§ 14 ods. 8 písm. h) zákona o mediácii). Dohoda o začatí mediácie môže byť uzatvorená aj na kratšiu dobu ako 6 mesiacov, ak si to osoby zúčastnené na mediácii dohodnú v Dohode o začatí mediácie.

- **schválením mediáčnej dohody ako súdneho zmieru.** Súd môže schváliť takúto dohodu i bez osobnej účasti sporových strán na pojednávaní, kde je to možné a účelné alebo
- v prípade, ak mediácia **neskončila dohodou** sporových strán, sudca **pokračuje v konaní** (napr. nariadením dokazovania vo veci a i.).

Súdca si môže od strán sporu vyžiadať informáciu, či mediácia prebehla. V zmysle **§ 5 zákona o mediácii** majú strany sporu, ktoré sú osobami zúčastnenými na mediácii, ako aj mediátor, zachovávať povinnosť **mlčanlivosti vo vzťahu k informáciám, ktoré sa v mediácii dozvedeli**, ak sa strany nedohodnú inak. Obvykle je možné pre prípad mediácie, odporúčenej súdom, dohodnúť priamo v Dohode o začatí mediácie vylúčenie mlčanlivosti v tom rozsahu, aby súd mohol byť informovaný o realizácii mediácie a prípadne **o čiastkových dohodách, ku ktorým strany sporu na mediácii dospeli**, pokiaľ neuzatvorili finálnu mediačnú dohodu. *(Bližšie k odporúčanému postupu mediátora v súvislosti s informovaním súdu o priebehu mediácie formou záznamu z informatívneho stretnutia a lebo záznamu z mediácie pozri dokument Doporučený postup mediátora na webovom sídle MSSR).* Pokiaľ samotné strany sporu neinformujú súd o začatí alebo skončení mediácie alebo ich informácie sú rozporné, súd si môže od mediátora vyžiadať potvrdenie o začatí a skončení mediácie, a to formou odpisu dohody o začatí mediácie a výpisu z knihy mediácií v zmysle § 14 zákona o mediácii. Ak sa osoby zúčastnené na mediácii a mediátor nedohodnú inak, **nesmie mediátor poskytovať súdu žiadne iné informácie**, najmä vo vzťahu k obsahu prejavov na mediácii.

7 ZHRNUTIE

Mediácia je jeden zo spôsobov riešenia sporov. Hoci ako alternatívny spôsob riešenia sporov je prevažne uplatňovaná v ich rannom štádiu, ktoré súdnemu konaniu predchádza, zároveň môže v určitých prípadoch prispievať k vyššej efektívnosti súdneho konania už aj v jeho priebehu. Miera úspešnosti mediácie (so započítaním aj čiastkových dohôd) pri účastníkoch, ktorí s mediáciou po vyzvaní na mediáciu v rámci súdneho konania súhlasili, je približne 50%. Mediátor sprostredkuje stranám sporu možnosť pozeráť sa na konflikt z inej perspektívy, pomôže im komunikovať na inej úrovni ako doteraz. Nestrannosť a neutralita mediátora spolu s dostatočným časovým priestorom na detaily robia z mediácie jedinečnú metódu, ktorá najmä v prípadoch konfliktov rodičov dokáže byť skutočným pomocníkom pre súdy.

Výberom vhodných prípadov sa zvyšuje účelnosť mediácie, mediácia sa však niekedy osvedčí aj v prípadoch, ktoré na prvý pohľad vyzerajú neriešiteľné formou dohody.

Financovanie mediácie zatiaľ spočíva na účastníkoch mediácie s výnimkou poskytnutia služieb mediácie ako právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi (cez Centrum právnej pomoci) alebo v rámci projektov a výziev. Mediátori poskytujú svoje služby na úhradu, výšku zverejňujú v cenníku služieb. Odmena býva v rodinnoprávnej agende spravidla nižšia ako v sporoch obchodných a pracovnoprávných. V zmysle aktuálnej právnej úpravy nie je stanovená výška odmeny za stretnutie pred uzatvorením dohody o mediácii (predmediačné alebo informatívne stretnutie).

Postup súdu:

Informovanie o mediácii by malo prebiehať v rámci činnosti **informačného centra a na informačných tabuliach súdov**.

Na mediáciu je možné vyzvať aj **písomnou formou**. Pokiaľ súd využíva písomné vyzvanie na mediáciu pred pojednávaním, ako užitočné sa ukázalo zaslať **výzvu na mediáciu oddelene od ostatných dokumentov** (napr. predvolania, poučenia).

V situácii, keď sudca **odporučí dosiahnuť zmier mediáciou**, poskytne stranám sporu informácie o **ďalšom postupe** a pravidlách, najmä:

- o odročení pojednávania, prípadne o možnosti požiadať o prerušenie konania
- o stanovení dĺžky času na začatie mediácie,
- o možnostiach výberu mediátora,
- o spôsobe informovania súdu o začatí mediácie,
- o spôsobe informovania súdu o ukončení mediácie – predloženie výsledku mediácie – dohoda alebo ukončenie bez dohody,
- o možnosti schválenia dohody, pokračovaní v súdnom konaní alebo späťvzatí žaloby.

Podľa stanoviska strán sporu, sudca

- akceptuje informované rozhodnutie oboch/všetkých strán sporu riešiť spor formou mediácie,
- zväži, či je spor vhodný na mediáciu, ak jedna strana súhlasí s mediáciou a druhá váha,
- akceptuje, ak si obaja/všetky strany sporu želajú rozhodovanie výhradne súdnym konaním.

Príklad informovania účastníkov sporu o mediácii zo strany sudcu:

Vidím, že Vám veľmi obom záleží na vyriešení tejto situácie. Preto by som nateraz navrhol/navrhla stretnutie s mediátorom. Mediátor vytvára priestor na rešpekt, kedy sa strany pokúsia vyriešiť spor. Nehľadá, kto je zodpovedný, ale pomáha hľadať riešenia, s ktorými budete spokojní obaja. Na rozdiel od sudcu, ktorý súdi, rozhoduje. Toto stretnutie bude dôverné, mediátor vám objasní jednotlivé kroky, ako mediácia prebieha a vy sami sa rozhodnete, či sa váš spor pokúsíte vyriešiť mediáciou. Mediácia je bezpečný priestor umožňujúci každému, aby našiel také riešenie, aké potrebuje. Niekedy aj na pohľad neriešiteľný prípad sa dá doviesť k úspešnému výsledku a mediátor vám vytvorí na to vhodné podmienky. A aj keby mediácia nebola úspešná, vo väčšine prípadov sa zlepší komunikácia a vzájomná spolupráca. Pretože aj v budúcnosti možno budete musieť hľadať spoločné riešenia...

Ja verím, že ste schopní sa dohodnúť.

Najdôležitejšie výhody mediácie:

- mediácia je dobrovoľná a neformálna,
- mediátor je nestranný, nezaujatý a neutrálny,
- mediátor nerozhoduje o spore a nehodnotí kto zo strán sporu má alebo nemá pravdu,

- mediátor pomáha hľadať riešenia prijateľné pre všetky strany sporu,
- mediátor je viazaný mlčanlivosťou o všetkých skutočnostiach, ktoré s strany sporu poskytli v dobrej vôli v záujme toho, aby spor vyriešili, viazaní mlčanlivosťou sú aj účastníci mediácie, takže sa nemusia obávať „vynesenia“ citlivých informácií,
- na mediácii je možné riešiť detaily, ktoré sú pre strany sporu dôležité, avšak pre súd sú bez právneho významu,
- mediáciou sa môžu riešiť aj prepojené spory,
- výsledkom mediácie môže byť mediačná dohoda, ktorá po schválení súdom má účinky právoplatného súdneho rozhodnutia a stáva sa exekučným titulom.

Kedy mediácia áno: ➤ <i>takmer každý prípad, ktorý môže skončiť dohodou je vhodný na mediáciu,</i> ➤ <i>optimálne je vyzvať na mediáciu v nových prípadoch,</i> ➤ <i>ak sa strany sporu potrebujú „vyrozprávať“,</i> ➤ <i>ak je potrebná dočasná rýchla úprava pomerov,</i> ➤ <i>ak strany sporu riešia „detaily“,</i> ➤ <i>ak sa riešia viaceré prepojené spory.</i>	Kedy mediácia nie: ➤ <i>ak si to strany sporu výslovne neželajú, alebo v danom prípade už mediácia prebehla a nebola úspešná,</i> ➤ <i>prítomnosť násilia, ohrozenie maloletého dieťaťa</i> ➤ <i>preukázaná závislosť od návykových látok,</i> ➤ <i>závažné alebo akútne duševné choroby</i> Kedy mediáciu zvážiť: ➤ <i>ak ide o dlhotrvajúci spor</i>
--	---

SÚVISIACE DOKUMENTY:

Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou v súdnych sporoch podľa CMP (MANUÁL PRE SÚD – Mediácia a CMP)

Odporúčaný postup mediátorov pri riešení sporov, v ktorých prebieha súdne konanie

Dostupné na adrese <https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>

PRÍLOHY

1. Informácie o priebehu mediácie
2. Posúdenie potenciálu mediácie na riešenie sporu – grafická forma

8 PRÍLOHY

PRÍLOHA Č. 1

Informácie o priebehu mediácie

Podľa zákona o mediácii je **mediácia** mimosúdna činnosť, pri ktorej osoby zúčastnené na mediácii pomocou mediátora riešia spor, ktorý vznikol z ich zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu. Za osobu zúčastnenú na mediácii sa považuje fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je v spore týkajúcom sa zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu s inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, a mediátorom je fyzická osoba zapísaná v registri mediátorov, na ktorej sa osoby zúčastnené na mediácii dohodnú a ktorá s osobami zúčastnenými na mediácii uzavrie dohodu o začatí mediácie.

Mediátor je povinný pri výkone mediácie dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy a rešpektovať rozhodnutia orgánov verejnej moci, ktoré sa týkajú sporu, ktorý je predmetom mediácie, a o ktorých má alebo musí mať v priebehu mediácie vedomosť. Viaceré ďalšie povinnosti mu zákon o mediácii ukladá v ustanovení § 4. Predovšetkým musí svoju činnosť vykonávať osobne, čestne, svedomito, nezávisle, nestranne, dôsledne, s náležitou odbornou starostlivosťou, a pritom dbať na účelnosť a hospodárnosť výkonu mediácie, a správať sa spôsobom, ktorý neznížiže dôstojnosť a vážnosť mediácie, osoby mediátora, osôb zúčastnených na mediácii a osôb prizvaných mediátorom. O svojom postavení v mediácii musí informovať pred začatím mediácie samotnej, rovnako o jej priebehu, zásadách, účele a spôsobe vedenia mediácie, o spôsoboch jej ukončenia, atď. Zvlášť podstatné je poučiť osoby zúčastnené na mediácii pred začatím mediácie o ich právach, ktoré môžu byť mediáciou dotknuté, a o dôsledkoch mediácie. V jej priebehu rešpektovať názory osôb zúčastnených na mediácii a vytvárať podmienky na ich vzájomnú komunikáciu a na zmierlivé riešenie, ktoré bude zohľadňovať ich záujmy. Mediátor, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii k mediácii sú povinné, ak sa strany nedohodnú inak, **zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach**, ktoré sa dozvedeli v súvislosti s mediáciou.

Uvedené základné axiómy zakladajú nutnosť úvodného rozhovoru mediátora s budúcimi účastníkmi mediácie, kde sú im v rámci prvého stretnutia poskytnuté všetky potrebné informácie, v rozsahu vzťahujúcom sa jednak **k zneniu právneho rámca mediácie, povinnému poučeniu dotknutých osôb, k ich konkrétnemu sporu, ako aj možnosti výkonu mediácie osloveným mediátorom**. Toto všetko je potrebné zo strany mediátora zabezpečiť **pred začatím mediácie, t.j. ešte pred uzavretím Dohody o začatí mediácie a jej zápisom do Knihy mediácií**.

Úvodné stretnutie strán s mediátorom (v projekte označované ako „informatívne stretnutie s mediátorom“) sa realizuje formou spoločného stretnutia alebo individuálneho stretnutia. Mediátor overuje, či je mediácia prípustný a tiež **vhodný spôsob riešenia sporu**. Cieľom stretnutia je zabezpečiť **informované rozhodnutie strán sporu pre dobrovoľné využitie mediácie pre riešenia ich sporu**, ak je mediácia vhodným spôsobom riešenia daného sporu. Samotná mediácia sa začína až po súhlase všetkých strán sporu a po uzatvorení Dohody o začatí mediácie podľa § 14 zákona o mediácii. Informatívne stretnutie s mediátorom nie je v súčasnosti legislatívne definovaný pojem, vychádza

z pojmu zavedeného pôvodne v § 99 Občianskeho súdneho poriadku (ktorý bol zrušený a nahradený novými procesnými poriadkami). Obsahom informatívneho stretnutia pred začatím samotnej mediácie je podstatne viac procesný rámec mediácie, ako samotné riešenie sporu. K tomuto sa pristupuje až vtedy, ak strany dobrovoľne súhlasia so začatím mediácie.

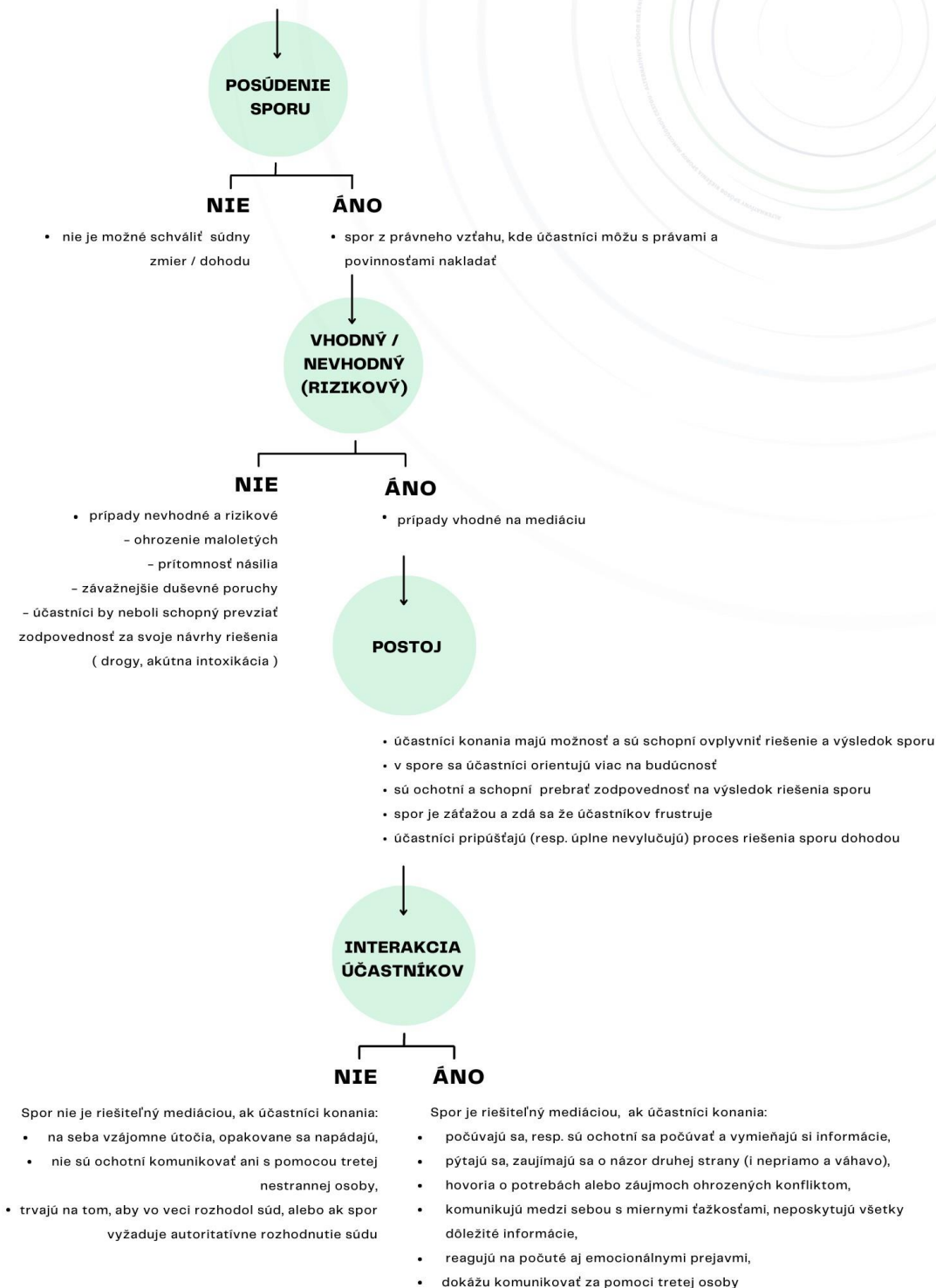
Na osobe mediátora sa strany musia zhodnúť. Výber mediátora je možný podľa viacerých kritérií, napríklad podľa miesta pôsobenia mediátora (kancelárie), dĺžky praxe alebo odborného zamerania.

Register všetkých mediátorov je možné nájsť na stránke <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/mediator?f.4502=4503>

Register mediačných centier je zverejnený na stránke: <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/medCentrum>

PRÍLOHA Č. 2 POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU

ODPORUČAŤ MEDIÁCIU ?

Národný projekt: „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“.
Tento projekt je financovaný z Európskeho sociálneho fondu.

Príloha č. 2

**Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou v
súdnych sporoch podľa Civilného mimosporového poriadku**

MANUÁL PRE SÚD – Mediácia a CMP

Vypracované: jún 2023

Národný projekt: Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike.

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

OBSAH

1	ÚVOD.....	3
2	VÝKLAD POJMOV.....	4
3	LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ PRE ODPORUČENIE MEDIÁCIE.....	4
4	POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU - diagnostika.....	5
5	MOTIVÁCIA ÚČASTNÍKOV KONANIA K VYUŽITIU MEDIÁCIE.....	7
6	POSTUP SÚDU PRI ODPORÚČANÍ MEDIÁCIE.....	10
6.1	INFOCENTRUM/PODATEĽŇA/INFORMAČNÉ TABULE SÚDU.....	10
6.2	POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA VO VECIACH STAROSTLIVOSTI SÚDU O MALOLETÝCH.....	10
6.3	POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA – INÉ KONANIA.....	12
6.4	POKRAČOVANIE SÚDNEHO KONANIA PO MEDIÁCII.....	12
7	ZHRNUTIE.....	13
8	PRÍLOHY.....	16

1 ÚVOD

Súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci v súlade s procesnými pravidlami Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku. V rámci **aktuálne platnej právnej úpravy Civilného mimosporového poriadku môže súd vyzvať na mediáciu vykonávanú mediátormi, zapísanými v registri mediátorov Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej len „ministerstvo“) v súlade so zákonom č. 420/2004 Z. z. o mediácii** a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mediácii“) alebo **uložiť účastníkom konania účasť na stretnutí s mediátorom** pri výkone rozhodnutí vo veciach maloletých. V manuáli sa pre výzvu na mediáciu ako aj pre uloženie účasti u mediátora používa aj spoločné označenie – odporúčanie mediácie, ak nie je potrebné rozlíšiť jednotlivé inštitúty. Manuál približuje postup súdu pri rozhodovaní o odporúčaní mediácie vrátane posúdenia vhodných prípadov na mediáciu.

Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou a s tým súvisiaci odporúčaný postup súdov v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku pri odporúčení mediácie (Manuál pre súd – Mediácia a CMP) vznikol v rámci národného projektu „**Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike**“ (ďalej len „projekt“). Projekt sa zameriaval na podporu mediácie v trestných konaniach (probačnými a mediačnými úradníkmi so zameraním na využitie špecialistov na trestnú mediáciu) ako aj v konaniach podľa civilného práva.

V oblasti civilného práva bolo efektívne využitie mediácie overované formou **poskytovania mediácie vysúťaženými mediátormi**, ktorí poskytovali mediačné služby, odporúčané pilotnými súdmi v rámci projektu pre účastníkov súdneho konania (ďalej len „účastníci konania“) **zdarma**, pričom odmena mediátorov bola hrazená z rozpočtu projektu. Do projektu sa zapojili sudcovia z 24 okresných súdov (pôvodne prejavili záujem sudcovia z 25 okresných súdov), ktorí odporučili 192 mediácií. Celkovo aspoň jednu mediáciu odporučilo 60 sudcov. Implementačná fáza projektu v rámci civilných konaní prebiehala od marca 2023 do apríla 2024. V tomto projekte poskytovali pre súdy mediačné služby 16 mediátori. V rámci pilotného projektu sa odporúčala mediácia v agendách P (120 prípadov), Pc (7 prípadov), Em (3 prípady), C (52 prípadov), Cb (9 prípadov), Cpr (iba jeden prípad). Podrobnejšie informácie je možné nájsť na stránke <https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>.

Vzhľadom na administratívny charakter a formu tohto materiálu sa bude v texte používať prevažne mužský tvar podstatných mien pre vyjadrenie funkcie (sudca, mediátor, účastník a pod.), v prípade použitia mužského rodu však vždy treba toto použitie chápať tak, že zahŕňa aj ženský rod.

Manuál je pripravený pre využitie v súlade s právnym stavom k 30.4.2023. V manuáli je zelenou farbou vyznačené znenie, ktoré sa bude navrhovať ako novela zákona o mediácii resp. ako novela procesných predpisov ako výsledok návrhov zmien pre lepšie využitie mediácie, ktoré vyplynuli z realizácie projektu na pilotných súdoch.

2 VÝKLAD POJMOV

Mediácia – mimosúdne riešenie sporov, kde osoby zúčastnené na mediácii riešia svoj spor s pomocou tretej, nezávislej osoby, ktorá o predmete sporu nerozhoduje. Výsledkom mediácie môže byť Dohoda o mediácii v zmysle § 15 zákona o mediácii (ďalej aj „mediačná dohoda“), ktorá musí byť v súlade so zákonom a dobrými mravmi. Mediácia vytvára podmienky pre riešenie vzniknutých sporov a konfliktov a zároveň pomáha predchádzať konfliktom do budúcnosti. Ak dôjde v mediácii k dohode medzi účastníkmi, naplní sa ustanovenie § 3 ods. 2 Občianskeho zákonníka a mediácia sa tak stáva prostriedkom ochrany subjektívnych práv. Schválením mediačnej dohody súdom sa dohoda stáva priamo vykonateľnou a dochádza tak k prelínaniu súdneho konania s mediáciou.

Mediátor – osoba zapísaná v registri mediátorov vedenom ministerstvom. Mediácia je platená služba, každý mediátor disponuje svojim cenníkom, odmena mediátora je určovaná dohodou s klientmi. Možnosti neplatennej mediačnej služby je možné využiť prostredníctvom Centra právnej pomoci (určenie mediátora ako služby právnej pomoci, viac informácií sa nachádza na adrese www.centrumpravnejpomoci.sk) alebo v rámci niektorých projektov alebo programov (napr. tzv. „priority“, vyhlasované ÚPSVaR⁴).

Register mediátorov – register vedený ministerstvom je zverejnený na adrese <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/mediator?f.4502=4503>. Register zahŕňa všetkých mediátorov, ktorí majú oprávnenie na výkon činnosti mediátora v súlade so zákonom o mediácii.

3 LEGISLATÍVNE VÝCHODISKÁ PRE ODPORUČENIE MEDIÁCIE

Súdca môže v mimosporových konaniach odporúčať mediáciu v týchto rovinách⁵:

- a) **v zmysle základných princípov súdneho konania**, predovšetkým čl. 7 ods. 2 Civilného sporového poriadku⁶: „Základnou povinnosťou súdu je viesť strany sporu k zmierlivému vyriešeniu sporu.“
- b) **v rámci priebehu pojednávania v súlade s ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku⁷:**
 - 1. podľa § 96 ods. 2 CMP „Ak je to účelné a umožňujú to okolnosti prejednávanej veci, môže súd účastníkov vyzvať, aby sa o zmierne riešenie pokúsili mediáciou.“;

⁴ Pre rok 2023 bližšie informácie o Schválených prioritách a spôsobe ich organizačného zabezpečenia v oblasti vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 73 ods. 4 a 5 zákona č. 305/2005 Z. z. orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately obsahuje odkaz https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSVaR/SPODaSK/Schvalene_Priority_2023.pdf

⁵ mediáciou možno riešiť spory z rôznych právnych vzťahov **okrem** tých sporov, v ktorých mediáciu upravuje zák. č. 550/2003 Z. z. o mediačných a probačných úradníkoch, t. j. kde sa mediácia uplatňuje v trestných veciach a sporov, ktoré nie je možné ukončiť súdnym zmierom, prípadne v ktorých účastníci nemôžu uzavrieť dohodu

⁶ Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení účinnom k 15.5.2023 (ďalej aj „CSP“)

⁷ Zákon č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok v znení účinnom k 15.5.2023 (ďalej aj „CMP“)

2. podľa CMP § 118 ods. 1 „Súd vedie účastníkov k zmiernemu riešeniu.“ a ods. 2 „Ak je to účelné a umožňujú to okolnosti prejednávanej veci, môže súd účastníkov vyzvať, aby sa o zmierné riešenie pokúsili mediáciou.“;
3. podľa § 381 CMP „Ak je to účelné, môže súd pred uskutočnením výkonu rozhodnutia uložiť účastníkom účasť u mediátora zapísaného v registri mediátorov.“

V oblasti rozhodovania súdu v niektorých veciach starostlivosti súdu o maloletých (§ 111 CMP) v súčasnosti súdy využívajú **multidisciplinárny prístup k poručenskej agende (ďalej aj „MDP“)**. V rámci projektu „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“ sa vytvorili na jednotlivých okresných súdoch miesta vyšších súdnych úradníkov – koordinátorov MDP (ďalej len „koordinátor MDP“) a na krajských súdoch miesta špecialistov na psychológiu. Postup koordinátorov MDP a špecialistov na psychológiu upravuje metodika MDP. V rámci metodiky MDP môžu koordinátori MDP odporúčať služby mediácie ako súčasť multidisciplinárneho prístupu.

4 POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU - DIAGNOSTIKA

Z hľadiska miery úspešnosti mediácie sa v súlade s výsledkami projektu ADR-mediácia **nedá jednoznačne stanoviť štandard pre posúdenie potenciálu mediácie na riešenie konkrétneho súdneho sporu**, nakoľko jestvuje mnoho faktorov na strane subjektov súdneho konania ako aj na strane mediátora, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú úspešnosť mediácie v tom-ktorom spore. Samotná miera dosiahnutia finálnej dohody nie je jediným kritériom, ktoré charakterizuje efektívnosť mediácie ako nástroja prístupu k spravodlivosti. Mediácia napomáha riešeniu sporu, a to aj v prípadoch, ak vhodnosť riešenia sporu mediáciou pri zbežnom posúdení nie je zjavná. Mediátor pracuje s konfliktom účastníkov konania resp. pracuje na porozumení konfliktov a vyjasnení nedorozumení, ktoré sú medzi nimi ešte živé a nevyjasnené, sú zdrojom ich negatívneho nastavenia voči sebe a bránia efektívne komunikovať a spolupracovať.

Z tohto dôvodu sa odporúča **vyzvať na mediáciu v každom prípade, kde to nie je vylúčené** (alebo ak nie je vhodnejšia iná forma odbornej pomoci pri multidisciplinárnom prístupe v poručenskej agende). V prípade, ak účastníci konania so začatím mediácie súhlasia, pravdepodobnosť dohody alebo čiastočnej dohody o predmete sporu v zmysle výsledkov projektu je približne 50%.

Postup, ktorý umožňuje posúdiť potenciál mediácie pre riešenie konkrétneho sporu

4. identifikovať, či je mediácia prípustná ako forma riešenia daného sporu v zmysle zákona o mediácii a iných právnych predpisov,
5. identifikovať a vylúčiť prípady nevhodné na mediáciu,
6. posúdiť postoj účastníkov konania k sporu.

Ad 1. Z hľadiska zákona o mediácii v súvislosti s konaniami podľa CMP je možné mediáciou riešiť najmä spory v oblasti rodinného práva (spory z rodinnoprávných vzťahov).

Ad 2. Mediácia nie je vhodná v prípadoch, ak ide o:

- ohrozenie maloletých detí, prípady vyhodnotené orgánom sociálnoprávnej ochrany detí v miere ohrozenia 1-4, (ohrozenie v zmysle domáceho násillia, zanedbávania starostlivosti a iné),
- domáce násillie
- závažnejšie duševné poruchy vrátane akútneho stavu,
- drogovu závislých účastníkov konania, extrémne stavy zneužívania návykových látok, akútnu intoxikáciu účastníkov

Ad 3. Posúdenie postoja účastníkov konania (v prípade priameho kontaktu s účastníkmi konania, čiastočne to môže byť zrejmé už aj z písomných podaní):

Postoj účastníkov konania	áno	neviem	Nie
Účastníci konania majú možnosť a sú schopní ovplyvniť riešenie a výsledok sporu.			
V spore sa účastníci orientujú viac na budúcnosť.			
Sú ochotní a schopní prevziať zodpovednosť za výsledok riešenia sporu.			
Spor je záťažou a zdá sa, že účastníkov frustruje.			
Účastníci pripúšťajú (resp. úplne nevylučujú) proces riešenia sporu dohodou.			

Ak prevažujú odpovede „áno“ a „neviem“, je vhodné na mediáciu vyzvať. Ak prevažuje odpoveď „nie“, úspešnosť mediácie je menej pravdepodobná.

Posúdiť postoj napomáha **posúdenie interakcie medzi účastníkmi konania z hľadiska eskalácie konfliktu** (t.j. ako sa voči sebe správajú napríklad na pojednávaní). Nakoľko však v projekte bolo vyhodnotené, že aj niektoré na prvý pohľad veľmi vhodné prípady sa priamo v mediácii ukázali ako neriešiteľné dohodou a naopak, prípady, ktoré sa sudcom pri posudzovaní nejavili ako potenciálne vhodné na riešenie formou mediácie, sa v mediácii ukončili s veľmi dobrým výsledkom, posudzovanie interakcie medzi účastníkmi konania sa neukázalo ako relevantné hodnotiace kritérium, ktoré by mali

vyhodnocovať sudcovia. Efektívnejšie je, ak toto hodnotenie robí priamo mediátor na stretnutí s účastníkmi konania, ktoré predchádza začiatku mediácie.

V prípade koordinátorov MDP je posudzovanie potenciálu mediácie upravené podrobnejšie v metodike MDP.

Sudcovia, ktorí odporučili mediáciu, povedali:

„Vnímam prínos mediácie predovšetkým v tom, že mediácia umožní účastníkom prevziať zodpovednosť za riešenie konfliktu, pretože sami navrhujú východiská a hodnotia dôležitosť svojich záujmov.“

„Najdôležitejšie je viesť rodičov k zodpovednosti: sudca nie je kráľ – jediná osoba, ktorá môže rozhodnúť. Pri motivácii účastníkov využiť mediáciu používa napr. formulácie: Máte aj iné možnosti... Nechcete, aby úplne cudzí človek rozhodoval o vašom dieťati... Mediátor má viac času preniknúť do hĺbky problému...“

„Pomáha jednoznačne apel na zodpovednosť - ja vaše dieťa nepoznám a vy chcete aby som o ňom rozhodovala...“

„To, že mediácia je platená, u väčšiny osôb nemusí byť dôvodom odmietnutia účasti na nej. Dá sa povedať, že keď majú na úhradu trov advokátov, mali by si dokázať zaplatiť aj mediátora.“

„Účastníci majú väčší priestor sa vyrozprávať, obrúsiť hrany a hľadať riešenia, čo na súde nie je možné.“

„Mnohí ľudia sa súdia preto, lebo sa potrebujú vyrozprávať a povedať si to svoje. Niekedy im stačí dať ten priestor. A my sudcovia ho nemáme. Ani čas ani zručnosti. Sudcovia majú rozhodnúť.“

„Mediácia znižuje rodičovský konflikt.“

„Čas je pri riešení sporu mediáciou výrazne kratší ako na súde.“

„Mediácia nie je strata času. Tento čas účastníci využijú na riešenie problému.“

„Na mediáciu sa využíva práve ten nevyužitý čas, od podania návrhu po prvé pojednávanie. Ak by sa nevyužil, tak konflikt ďalej eskaluje. A ak aj to trvá dlhší čas, tak ten je na prospech veci. Strata času to môže byť len z pohľadu štatistiky, pre účastníkov bol tento čas potrebný.“

„V poručenskej agende sa sudca pokúsi uzavrieť rodičovskú dohodu. Ale pre časovú tieseň sa nespráva dobrá dohoda. A potom sa to vráti na súd. U mediátora sa dajú riešiť spory detailne a komplexne s dlhotrvajúcou dohodou.“

„Dohody dosiahnuté na mediácii majú charakter osobného záväzku zúčastnených a môžu tak mať dlhšiu trvácnosť. Každé povolanie má svoje limity, preto potrebujeme sudcov aj mediátorov.“

Odporúčanie sudcu poskytuje účastníkom konania príležitosť riešiť spor mediáciou a zároveň výslednú mediačnú dohodu alebo aj neúspešný výsledok mediácie vniesť späť do súdneho konania. Mediácia

nezasahuje do rozhodovacích právomocí súdu, môže však prispieť k efektívnemu riešeniu sporu metódami alternatívneho riešenia sporov.

Pozitíva mediácie vo vzťahu k činnosti súdu:

- výsledkom je dohoda alebo zmier, ktorý síce podlieha schváleniu súdom, napriek tomu prináša úsporu času (napr. nie je potrebné rozhodnutie obsiahle odôvodniť); na základe výsledku mediácie môže prísť aj k späťvzatiu návrhu na začatie konania.
- mediácia môže aj inak odľahčiť súdy (napr. v prípade schválenia dohody nemajú účastníci právo sa odvolať a pod.);
- účastníci mediácie sú častokrát schopní v budúcnosti riešiť sami ďalšie konflikty, alebo opätovne navštívia mediátora, preto sa prípady opäť nevracajú na súd;
- aj keď mediácia neskončí dohodou, spravidla prídu účastníci konania po mediácii zmenení, nakoľko mali možnosť vzájomne komunikovať, sudca je schopný spor ukončiť dosiahnutím dohody; v prípade rozhodnutia po zrealizovanej mediácii je menšia pravdepodobnosť odvolania a iné.

Výhody mediácie pre účastníkov konania:

- **Čas ako hodnota** - promptné riešenie sporu je významné pre jedného, alebo všetkých účastníkov konania (dostupnosť mediácie). Rámcový časový odhad riešenia daného prípadu mediáciou je možné účastníkmi vopred odhadnúť resp. ovplyvniť, na rozdiel od súdneho konania.
- **Dôvernosť riešenia sporu** - mediačné konanie je neverejné na rozdiel od súdneho konania, v rámci citlivých rodinných káuz je „neprepieranie špinavého prádla“ pred súdom dôležitým faktorom. Mlčanlivosť mediátora je zárukou plne dôverného prístupu.
- Účastníci konania **majú kontrolu nad procesom a nad výsledkom riešenia sporu** formou mediácie. Tento argument je vhodný, ak zároveň sudca označí výsledok súdneho konania za neistý (napr. pri výživnom na plnoleté osoby), vtedy môže byť významné, že mediačnú dohodu môže tvoriť len obsah vytvorený so súhlasom všetkých účastníkov mediácie.
- **Obojstranná spokojnosť** – riešenie formou mediácie je zamerané na potreby a hodnoty účastníkov konania, zároveň sa v mediácii zohľadňuje aj najlepší záujem dieťaťa.
- **Hodnota zachovania vzťahu** – v rodinných prípadoch je významná budúca koexistencia účastníkov konania v oblasti starostlivosti o deti, či v širších rodinných vzťahoch.
- **Mediácia rieši aj detaily** – najmä v prípadoch starostlivosti o deti sú detaily ako rozhodovanie o krúžkoch, starostlivosti počas choroby dieťaťa, či stretávaní so starými rodičmi kľúčové, napriek tomu, že z hľadiska súdneho rozhodovania sú nevykonateľné.
- Mediáciu **možno uplatniť pri paralelných sporoch**, ktoré sú vzájomne prepojené, mediácia poskytuje možnosť riešiť ich komplexne (napr. v prípade rozvodov je možné riešiť na mediácii súbežne so starostlivosťou o deti aj následné usporiadanie ohľadom majetku či dočasnej úpravy správy spoločného majetku do rozvodu,...).

- Mediačný proces **znižuje psychickú záťaž**, mediátor je osobou, ktorá vo svojej práci musí byť empatická, ktorá aktívne počúva a dokáže sprostredkovať aj počúvanie strán navzájom (po mediácii majú účastníci konania spravidla pocit, že boli konečne druhou stranou vypočutí, konečne sa porozprávali).

 Sudcovia, ktorí odporučili mediáciu povedali:

„Sudca je autorita, keď on odporučí mediáciu, väčšina účastníkov súdneho konania s návštevou u mediátora súhlasí. A mediátor dokáže 90% prípadov motivovať k začatiu, resp. pokračovaniu v mediácii“

„Aj keď mediácia neskončí dohodou, mnohí účastníci sa posunú, aj maličký posun je významný. Napríklad vyjasnenie si pozícií, zúženie manévrovacieho priestoru – ako sudca mám jednoduchšiu úlohu nájsť riešenie, ktoré vyhovuje im aj deťom, aj účastníci sa k sebe dostanú názorovo bližšie.“

„Aj keď mediácia neskončí dohodou, účastníci prídu zmenení a ja dokážem rozhodnúť.“

„Ak už všetko poviem, vysvetlím, čo im mediácia môže priniesť a oni stále nič, tak sa opýtam – povieť mi, ako ste sa cítili včera pred pojednávaním, spali ste dobre, ako myslíte, že to dnes dopadne? Na ich odpoveď, že naozaj sú v strese im odpoviem – no vidíte a áno, máte pravdu, lebo ja budem musieť dokazovať, vydať rozhodnutie, máte právo sa odvolať,... čo môže dlho trvať...“

„Existuje super vhodný motivačný argument – toto konanie je mimospor. Použiť argument, že rodičia sú tí, ktorí majú o svojich deťoch rozhodnúť. Že to robia pre nich a nie preto, že to chce súd.“

„Bolo pre mňa zaujímavé počuť od účastníkov (stalo sa to viackrát), že mediátor im ukázal ako sa na veci pozeráť inak. Výsledok určite ovplyvňuje osoba mediátora, jeho profesionalita, odbornosť ako aj osobnostné kvality.“

„Často na rodičov pôsobí motivujúco, aby využili mediáciu, keď im vysvetlím, že na mediácii môžu zastaviť svoj vzájomný konflikt, obrazne povedané „zakopať vojnovú sekeru“ a urobiť čiaru za minulosťou a že im mediácia poslúži ako priestor na nastavenie nových pravidiel a novej vzájomne sa rešpektujúcej komunikácie, ktorú budú kvôli deťom neustále potrebovať.“

„Vidím ten obrovský rozdiel oproti súdnemu konaniu. Ja sa síce snažím, aj sa mi darí, ale stále to nebude také ako u vás. Pretože je musím byť procesná, striktná, navyše všetko sa nahráva. Ak mi prídu nahnevani ľudia, nie je čas ani priestor to riešiť. Je na nás všetkých sa naučiť, že existuje aj takáto cesta. Aby sa spoločnosť naučila riešiť problémy kompromismi a nielen hnevom alebo cestou súdu.“

„Z môjho pohľadu je veľmi dôležité do celého procesu zapojiť aj kolízneho opatrovníka a najskôr ho presvedčiť o význame mediácie, pretože častokrát si rodičia práve jeho osobu spájajú s neformálnym prístupom a pýtajú sa ho na význam mediácie, t.j. ak je presvedčený o zmysle mediácie kolízny opatrovník, presvedčiť rodičov býva oveľa ľahšie.“

„Uvedomujem si fakt, že platí, že každý prípad je iný a nie je možné nájsť univerzálne, či paušálne riešenie a preto odporúčam uchopiť to s vervou a radšej na mediáciu odporučiť aj vec, ktorá tam nemá čo robiť, ako skĺznuť do roviny obavy z možného nesprávneho odporúčania a tým potencionálne hneď v úvode túto možnosť danú stranám zmariť.“

6 POSTUP SÚDU PRI ODPORÚČANÍ MEDIÁCIE

6.1 INFOCENTRUM/PODATEĽŇA/INFORMAČNÉ TABULE SÚDU

Informácie o mediácii a jej výhodách zamestnanci súdu poskytujú verejnosti v súlade s vyhláškou č. 543/2005 Z.z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy.

Zamestnanec súdu, ktorý plní úlohy v informačnom centre súdu alebo podateľni, poskytne na požiadanie osobe, ktorá o to prejaví záujem, krátku informáciu o mediácii, prípadne odkáže na Register mediátorov MS SR. V prípade potreby jej môže dať leták o mediácii, ktorý bol pripravený v rámci projektu, ak súd takýmto letákom disponuje. Uvedené informácie môžu byť uvedené aj na informačných tabuliach súdu. Informovanie o mediácii zahŕňa najmä informácie o tom:

- **čo je mediácia** - mediácia je mimosúdne riešenie sporu za pomoci tretej nezainteresovanej strany – mediátora, podľa zákona č. o mediácii;
- **kto je mediátor** - mediátor je profesionálny odborník, ktorý je zapísaný v zozname mediátorov vedenom ministerstvom;
- **ako sa uskutočňuje mediácia** - mediácia sa môže konať len za súhlasu a aktívneho prístupu sporových strán k predmetu ich sporu, na neutrálnej pôde, neformálnym spôsobom; ochota zúčastniť sa stretnutia s mediátorom k ničomu nezaväzuje;
- **čo je výsledkom mediácie** - výsledkom mediácie je mediačná dohoda alebo záznam/potvrdenie mediátora, že mediácia nebola úspešná;
- **čo má robiť účastník sporu po uzatvorení dohody o mediácii voči súdu** - výsledok mediácie je potrebné oznámiť súdu, ak sa už vedie súdne konanie;
- **aké sú výhody mediácie** - výhodou mediácie je rýchlosť a dostupnosť služieb, nenarušenie vzájomných vzťahov, možnosť tvorby kreatívnych riešení, dôvernosť a diskretnosť;
- **prečo ísť na mediáciu** – aby sa zastavili konflikty a vyjasnili postoje a nedorozumenia a bolo možné spolu komunikovať a spolupracovať.

6.2 POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA VO VECIACH STAROSTLIVOSTI SÚDU O MALOLETÝCH

Písomné vyzvanie na mediáciu

V prípade využitia multidisciplinárneho prístupu je možné v rámci zasielania informácií a dokumentov o novom prístupe k poručenskej agende, ktoré sa zasielajú rodičom, podať aj informácie o mediácii.

Informatívne stretnutie rodičov s vyšším súdnym úradníkom - koordinátorom

Mediáciu môže odporúčať koordinátor MDP v súlade s metodickým usmernením pre MDP v poručenskej agende. Postup a komunikácia medzi koordinátorom MDP a sudcom v oblasti využitia mediácie je individuálne prispôbené potrebám konkrétneho súdu.

Príprava pojednávania a pojednávanie (okrem konaní v agende výkonu rozhodnutí vo veciach maloletých):

Pri príprave pojednávania môže sudca podľa obsahu súdneho spisu a po konzultácii s koordinátorom MDP určiť, ktoré prípady sú vhodné na mediáciu napriek tomu, že s mediáciou účastníci konania pred pojednávaním nesúhlasili (ak pojednávaniu predchádzalo informatívne stretnutie rodičov u koordinátora) resp. odmietli účasť na stretnutí s koordinátorom MDP. V takomto prípade si sudca rozvrhne pojednávanie tak, aby mohol účastníkom konania (vo veciach, ktoré uzná za vhodné na riešenie mediáciou) podať na pojednávaní krátku informáciu o mediácii a jej vplyve na ďalší priebeh konania pred súdom. Ak koordinátor MDP mediáciu ako formu odbornej pomoci odporučil, účastníci konania sa na mediácii alebo na stretnutí s mediátorom zúčastnili, ale mediácia bola neúspešná, sudca už na pojednávaní na mediáciu nevyzýva.

Príprava pojednávania a pojednávanie v agende výkonu rozhodnutí vo veciach maloletých (ďalej len „Em“):

Ak agenda Em je pridelená na vybavenie koordinátorovi MDP, postupuje koordinátor MDP v súlade s metodikou MDP.

V súlade s ustanovením CMP je v prípadoch výkonu rozhodnutia sudca povinný nariadiť pojednávanie. Ak je to účelné, môže súd pred uskutočnením výkonu rozhodnutia uložiť účastníkom konania účasť u mediátora zapísaného v registri mediátorov. Výber mediátora by mal prebiehať obdobne, ako je uvedené vyššie.

Účastníci súhlasia so stretnutím s mediátorom/mediáciou

Pokiaľ účastníci konania oznámia sudcovi, že sa pokúsia vyriešiť predmet konania mimosúdne – mediáciou, spravidla súd pojednávanie odročí buď na neurčito (a poskytne účastníkom primeranú lehotu na informovanie súdu o výsledku mediácie), alebo odročí na ďalší vhodný termín (obvykle 1-2 mesiace, nie však menej ako 1 mesiac⁸). O dobe, počas ktorej má mediácia trvať, je vhodné urobiť záznam v zápisnici. Účastníci konania si mediátora zapísaného v registri mediátorov vyberú priamo pred sudcom alebo v určenej lehote. Sudca môže účastníkom konania predložiť zoznam aktívnych mediátorov s cieľom uľahčiť im vyhľadávanie aktívnych mediátorov pôsobiach v obvode súdu, z ktorého si môžu sami vybrať mediátora na základe dohody. V prípade, ak si nevyberú mediátora priamo na mieste, je vhodné sa s účastníkmi dohodnúť na termíne, dokiaľ súdu oznámia výber mediátora. Odporúča sa mať vybraných aspoň troch mediátorov pre prípad, ak konkrétny mediátor prípad nemôže „zobrať“ (napr. pri prípade porušenia nezávislosti/nestrannosti mediátora, z dôvodu nemožnosti zrealizovať mediáciu z hľadiska zaneprázdnenosti a pod.).

⁸ Poznámka: Priemerná dĺžka mediácie v projekte bola približne dva mesiace. Doba mediácie je zákonom o mediácii stanovená na najviac 6 mesiacov od začatia mediácie, pokiaľ si osoby zúčastnené na mediácii nedohodli dlhšiu dobu (§ 14 ods. 8 písm. h) zákona o mediácii). Dohoda o začatí mediácie môže byť uzatvorená aj na kratšiu dobu ako 6 mesiacov, ak si to osoby zúčastnené na mediácii dohodnú v Dohode o začatí mediácie.

6.3 POSTUP PO ZAČATÍ SÚDNEHO KONANIA – INÉ KONANIA

Na mediáciu sudca môže vyzvať aj v konaniach o rozvod manželstva bez maloletých detí, kde CMP priamo upravuje túto možnosť v zmysle ustanovenia § 96. Nad tento rámec je možné odporučiť mediáciu aj v konaniach, ktoré môžu skončiť dohodou alebo v ktorých pri vyriešení sporu je namieste očakávať vzatie návrhu na začatie konania späť, najmä konania o určenie alebo zapretie otcovstva a konania vo veciach výživného plnoletých osôb.

6.4 POKRAČOVANIE SÚDNEHO KONANIA PO MEDIÁCI

Po uplynutí lehoty na informovanie súdu o výsledku mediácie, resp. na ďalšom pojednávaní by **účastníci konania mali súd informovať** o tom, či sa zúčastnili na mediácii, s akým výsledkom sa skončila.

- Súdne konanie môže skončiť v prípade úspešnej mediácie **späťvzatím návrhu/žaloby** navrhovateľom v celom rozsahu alebo
- **schválením mediačnej dohody** ⁹ ako **súdny zmier**; alebo ak ide o rodičovskú dohodu ¹⁰ schválením rodičovskej dohody rozsudkom. Súd môže schváliť takúto dohodu i bez osobnej účasti účastníkov konania na pojednávaní v konaniach, kde je to možné a účelné.
- V prípade, ak mediácia **neskončila dohodou** sporových strán, sudca **pokračuje v konaní**

Sudca si môže od účastníkov konania vyžiadať informáciu, či mediácia prebehla. V zmysle **§ 5 zákona o mediácii** majú účastníci súdneho konania, ktorí sú osobami zúčastnenými na mediácii, ako aj mediátor, zachovávať povinnosť **mlčanlivosti vo vzťahu k informáciám, ktoré sa v mediácii dozvedeli**, ak sa účastníci konania nedohodnú inak. Obvykle je možné pre prípad mediácie, odporúčenej súdom, dohodnúť priamo v Dohode o začatí mediácie vylúčenie mlčanlivosti v tom rozsahu, aby súd mohol byť informovaný o realizácii mediácie a prípadne **o čiastkových dohodách, ku ktorým účastníci konania na mediácii dospeli**, pokiaľ neuzatvorili finálnu mediačnú dohodu. *(Bližšie k odporúčanému postupu mediátora v súvislosti s informovaním súdu o priebehu mediácie formou záznamu z mediácie pozri dokument Doporučený postup mediátora na webovom sídle MSSR).* Pokiaľ samotní účastníci neinformujú súd o začatí alebo skončení mediácie alebo ich informácie sú rozporné, súd si môže od mediátora vyžiadať potvrdenie o začatí a skončení mediácie formou odpisu dohody o začatí mediácie

⁹ Súd schváli dohodu, ktorá je v súlade so zákonom a neodporuje dobrým mravom príp. je v záujme maloletého dieťaťa, ak ide o rodičovskú dohodu. V konaniach podľa CMP bude prichádzať okrem rodičovskej dohody do úvahy napr. dohoda medzi účastníkmi konania o výživné na plnoleté dieťa, výživné na manžela alebo manželku a pod.

¹⁰ Rodičovská dohoda je spravidla detailný dokument s vykonateľnou časťou ale aj nevykonateľnými časťami, ktoré sú ale častokrát pre rodičov dôležitejšie ako výrok rozhodnutia. Je preto dôležité, aby sudca upozornil účastníkov konania, že napriek tomu, že v rozsudku sú obvykle premietnuté len vykonateľné časti, záväzná je pre rodičov celá rodičovská dohoda. Druhá možnosť spočíva v schválení kompletného dokumentu (rodičovskej dohody) súdom, tento postup je ale zatiaľ využívaný zriedka. Problematika schvaľovania rodičovských dohôd presahuje účel a zameranie tohto materiálu.

a výpisu z knihy mediácií v zmysle § 14 zákona o mediácii. Ak sa osoby zúčastnené na mediácii a mediátor nedohodnú inak, **nesmie mediátor poskytovať súdu žiadne iné informácie**, najmä vo vzťahu k obsahu prejavov na mediácii.

7**ZHRNUTIE**

Mediácia je jeden zo spôsobov riešenia sporov. Hoci ako alternatívny spôsob riešenia sporov je prevažne uplatňovaná v ich rannom štádiu, ktoré súdnemu konaniu predchádza, zároveň môže v určitých prípadoch prispievať k vyššej efektívnosti súdneho konania už aj v jeho priebehu. Miera úspešnosti mediácie (so započítaním aj čiastkových dohôd) pri účastníkoch, ktorí s mediáciou po vyzvaní na mediáciu v rámci súdneho konania súhlasili, je približne 50%. Mediátor sprostredkuje účastníkom konania možnosť pozeráť sa na konflikt z inej perspektívy, pomôže im komunikovať na inej úrovni ako doteraz. Nestrannosť a neutralita mediátora spolu s dostatočným časovým priestorom na detaily robia z mediácie jedinečnú metódu, ktorá najmä v prípadoch konfliktov rodičov dokáže byť skutočným pomocníkom pre súdy.

Hoci mediácia má potenciál riešiť veci promptne (rýchlosť mediácie v prípade dostupnosti mediačných služieb závisí viac-menej od možností účastníkov mediácie), **rýchlosť dosiahnutia dohody** nie je v rodinnoprávnej agende resp. aj v agende riešenej podľa CMP najpodstatnejším prvkom. Mediácia by mala prinášať možnosť do hĺbky sa venovať konfliktom účastníkov a napomáhať k uzatváraniu stabilných dohôd, ktoré naplňajú očakávania účastníkov na spravodlivé riešenie ich sporu s prihliadnutím na záujem maloletých detí (v poručenskej agende najmä v kombinácii s činnosťou koordinátorov MDP).

Financovanie mediácie zatiaľ spočíva na účastníkoch mediácie s výnimkou poskytnutia služieb mediácie ako právnej pomoci osobám v hmotnej núdzi (cez Centrum právnej pomoci) alebo v rámci rôznych projektov a výziev. Mediátori poskytujú svoje služby na úhradu, výšku zverejňujú v cenníku služieb. Odmena býva v rodinnoprávnej agende spravidla nižšia ako v sporoch obchodných a pracovnoprávných. V zmysle aktuálnej právnej úpravy nie je stanovená výška odmeny za stretnutie pred uzatvorením dohody o mediácii (informatívne stretnutie resp. stretnutie pred začatím mediácie).

Postup súdu:

Informovanie o mediácii by malo prebiehať v rámci činnosti **informačného centra a na informačných tabuliach súdov**.

Na mediáciu je možné vyzvať aj **písomnou formou**. Pokiaľ súd využíva písomné vyzvanie na mediáciu pred pojednávaním, ako užitočné sa ukázalo zaslať **výzvu na mediáciu oddelene od ostatných dokumentov** (napr. predvolania, poučenia).

Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých o mediácii informuje v prvom rade **koordinátor MDP**, pokiaľ mediáciu vyhodnotí ako vhodný druh odbornej pomoci. Riadi sa metodikou MDP.

Vo veciach, ktoré sú riešené podľa CMP, ale ktoré nerieši koordinátor MDP, vyzýva na mediáciu alebo ukladá povinnosť zúčastniť sa stretnutia s mediátorom **zákonný sudca**.

V situácii, keď sudca **vyzve** na riešenie sporu mediáciou alebo nariadi účasť u mediátora, poskytne účastníkom konania informácie o **d'alšom postupe** a pravidlách, najmä:

- o odročení pojednávania, prípadne o možnosti požiadať o prerušenie konania
- stanovení dĺžky času na začatie mediácie,
- o možnostiach výberu mediátora,
- o spôsobe informovania súdu o začatí mediácie,
- o spôsobe informovania súdu o ukončení mediácie - predloženie výsledku mediácie - dohoda alebo ukončenie bez dohody,
- o možnosti schválenia dohody, pokračovaní v súdnom konaní alebo späťvzatí návrhu.

Podľa stanoviska účastníkov sudca:

- akceptuje informované rozhodnutie oboch/všetkých účastníkov konania riešiť spor formou mediácie,
- zvaží či je spor vhodný na mediáciu, ak jeden účastník konania súhlasí s mediáciou a druhý váha,
- akceptuje, ak si obaja/všetci účastníci konania želajú rozhodovanie výhradne súdnym konaním.

Príklad informovania účastníkov konania o mediácii zo strany sudcu:

Vidím, že Vám veľmi obom záleží na vyriešení tejto situácie. Preto by som nateraz navrhol/navrhla stretnutie s mediátorom. Mediátor vytvára priestor na rešpekt, kedy sa strany pokúsia vyriešiť spor. Nehľadá, kto je zodpovedný, ale pomáha hľadať riešenia, s ktorými budete spokojní obaja. Na rozdiel od sudcu, ktorý súdi, rozhoduje. Toto stretnutie bude dôverné, mediátor vám objasní jednotlivé kroky, ako mediácia prebieha a vy sami sa rozhodnete, či sa váš spor pokúsite vyriešiť mediáciou. Mediácia je bezpečný priestor umožňujúci každému, aby našiel čo potrebuje. Niekedy aj na pohľad neriešiteľný prípad sa dá doviesť k úspešnému výsledku. A aj keby mediácia nebola úspešná, vo väčšine prípadov sa zlepši komunikácia a vzájomná spolupráca. Pretože aj v budúcnosti možno budete musieť hľadať spoločné riešenia...

Ja verím, že ste schopní sa dohodnúť.

Najdôležitejšie výhody mediácie:

- mediácia je dobrovoľná a neformálna,
- mediátor je nestranný, nezaujatý a neutrálny,
- mediátor nerozhoduje o spore a nehodnotí kto z účastníkov má alebo nemá pravdu,
- mediátor pomáha hľadať riešenia prijateľné pre všetkých účastníkov súdneho konania, zohľadňuje aj záujem maloletého dieťaťa,

- mediátor je viazaný mlčanlivosťou o všetkých skutočnostiach, ktoré účastníci poskytli v dobrej vôli v záujme toho, aby spor vyriešili, viazaní mlčanlivosťou sú aj účastníci mediácie, takže sa nemusia obávať „vynesenia“ citlivých informácií,
- na mediácii je možné riešiť detaily, ktoré sú pre účastníkov sú dôležité, avšak pre súd sú bez právneho významu,
- mediáciou sa môžu riešiť aj prepojené spory,
- výsledkom mediácie môže byť mediačná dohoda, ktorá po schválení súdom má účinky právoplatného súdneho rozhodnutia a stáva sa exekučným titulom.

Kedy mediácia áno: ➤ <i>takmer každý prípad, ktorý môže skončiť dohodou, je vhodný na mediáciu,</i> ➤ <i>optimálne je vyzvať na mediáciu v nových prípadoch,</i> ➤ <i>ak sa účastníci konania potrebujú „vyrozprávať“,</i> ➤ <i>ak je potrebná dočasná rýchla úprava pomerov,</i> ➤ <i>ak účastníci konania riešia „detaily“,</i> ➤ <i>ak sú s daným sporom prepojené aj iné konania (napr. so sporom o ÚPP je niekedy „prepojený“ spor o vyporiadanie BSM)</i>	Kedy mediácia nie: ➤ <i>ak si to účastník/účastníci výslovne neželajú alebo v danom prípade už mediácia prebehla a nebola úspešná</i> ➤ <i>prítomnosť násilia, ohrozenie maloletého dieťaťa</i> ➤ <i>preukázaná závislosť od návykových látok,</i> ➤ <i>závažné alebo akútne duševné choroby</i> Kedy mediáciu zvážiť: ➤ <i>ak ide o dlhotrvajúci spor, kde už boli využité všetky možnosti intervencie</i>
--	--

SÚVISIACE DOKUMENTY:

Metodika výberu prípadov vhodných na riešenie mediáciou v súdnych sporoch podľa Civilného sporového poriadku (MANUÁL PRE SÚD – mediácia a CSP)

Odporúčaný postup mediátorov pri riešení sporov, v ktorých prebieha súdne konanie

Dostupné na adrese <https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>

PRÍLOHY

1. Informácie o priebehu mediácie
2. Posúdenie potenciálu mediácie na riešenie sporu – grafická forma

8 PRÍLOHY

PRÍLOHA Č. 1

Informácie o priebehu mediácie

Podľa zákona o mediácii je **mediácia** mimosúdna činnosť, pri ktorej zúčastnené na mediácii pomocou mediátora riešia spor, ktorý vznikol z ich zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu. Za osobu zúčastnenú na mediácii sa považuje fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá je v spore týkajúcom sa zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu s inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, a mediátorom je fyzická osoba zapísaná v registri mediátorov, na ktorej sa osoby zúčastnené na mediácii dohodnú a ktorá s osobami zúčastnenými na mediácii uzavrie dohodu o začatí mediácie.

Mediátor je povinný pri výkone mediácie dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy a rešpektovať rozhodnutia orgánov verejnej moci, ktoré sa týkajú sporu, ktorý je predmetom mediácie, a o ktorých má alebo musí mať v priebehu mediácie vedomosť. Viaceré ďalšie povinnosti mu zákon o mediácii ukladá v ustanovení § 4. Predovšetkým musí svoju činnosť vykonávať osobne, čestne, svedomito, nezávisle, nestranne, dôsledne, s náležitou odbornou starostlivosťou, a pritom dbať na účelnosť a hospodárnosť výkonu mediácie, a správať sa spôsobom, ktorý neznižuje dôstojnosť a vážnosť mediácie, osoby mediátora, osôb zúčastnených na mediácii a osôb prizvaných mediátorom. O svojom postavení v mediácii musí informovať pred začatím mediácie samotnej, rovnako o jej priebehu, zásadách, účele a spôsobe vedenia mediácie, o spôsoboch jej ukončenia, atď. Zvlášť podstatné je poučiť osoby zúčastnené na mediácii pred začatím mediácie o ich právach, ktoré môžu byť mediáciou dotknuté, a o dôsledkoch mediácie. V jej priebehu rešpektovať názory osôb zúčastnených na mediácii a vytvárať podmienky na ich vzájomnú komunikáciu a na zmierlivé riešenie, ktoré bude zohľadňovať ich záujmy. Mediátor, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii k mediácii sú povinné, ak sa strany nedohodnú inak, **zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach**, ktoré sa dozvedeli v súvislosti s mediáciou.

Uvedené základné axiómy zakladajú nutnosť úvodného rozhovoru mediátora s budúcimi účastníkmi mediácie, kde sú im v rámci prvého stretnutia poskytnuté všetky potrebné informácie, v rozsahu vzťahujúcom sa jednak **k zneniu právneho rámca mediácie, povinnému poučeniu dotknutých osôb, k ich konkrétnemu sporu, ako aj možnosti výkonu mediácie osloveným mediátorom**. Toto všetko je potrebné zo strany mediátora zabezpečiť **pred začatím mediácie, t.j. ešte pred uzavretím Dohody o začatí mediácie a jej zápisom do Knihy mediácií**.

Úvodné stretnutie strán s mediátorom (v projekte označované ako „informatívne stretnutie s mediátorom“) sa realizuje formou spoločného stretnutia alebo individuálneho stretnutia s každou stranou sporu. Mediátor overuje, či je mediácia prípustná a tiež **vhodný spôsob riešenia sporu**. Cieľom stretnutia je zabezpečiť **informované rozhodnutie strán konania pre dobrovoľné využitie mediácie pre riešenia ich sporu**, ak je mediácia vhodným spôsobom riešenia daného sporu. Samotná mediácia sa začína až po súhlase všetkých strán konania a po uzatvorení Dohody o začatí mediácie podľa § 14 zákona o mediácii. Informatívne stretnutie s mediátorom nie je v súčasnosti legislatívne definovaný

pojem, vychádza z pojmu zavedeného pôvodne v § 99 Občianskeho súdneho poriadku (ktorý bol zrušený a nahradený novými procesnými poriadkami). Obsahom informatívneho stretnutia pred začatím samotnej mediácie je podstatne viac procesný rámec mediácie, ako samotné riešenie sporu. K tomuto sa pristupuje až vtedy, ak strany dobrovoľne súhlasia so začatím mediácie.

Na osobe mediátora sa strany musia zhodnúť. Výber mediátora je možný podľa viacerých kritérií, napríklad podľa miesta pôsobenia mediátora (kancelárie), dĺžky praxe alebo odborného zamerania.

Register všetkých mediátorov je možné nájsť na stránke <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/mediator?f.4502=4503>

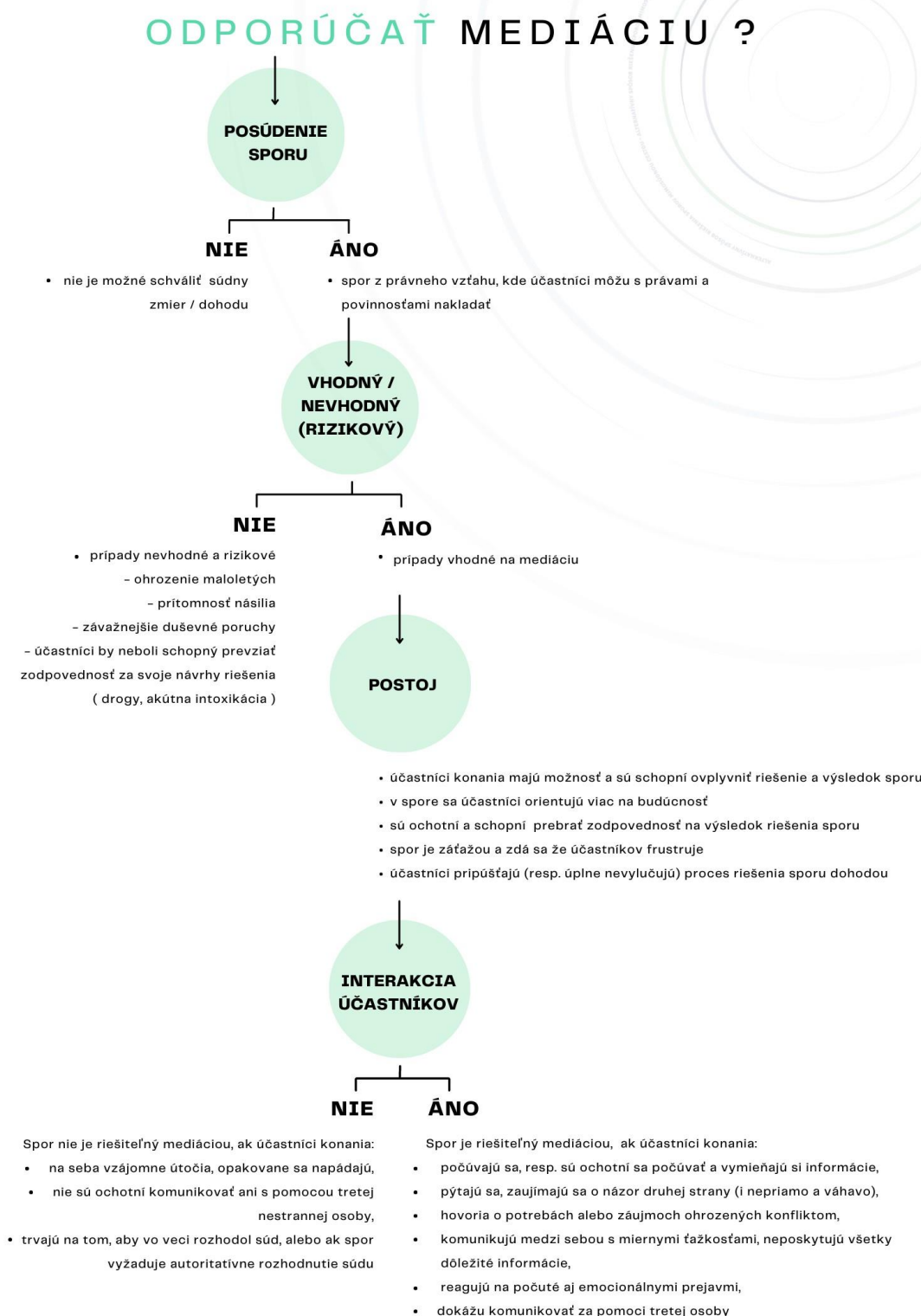
Register mediačných centier je zverejnený na stránke: <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/medCentrum>

Počas trvania projektu bol vytvorený zoznam mediátorov, ktorí majú záujem riešiť spory, v ktorých prebieha súdne konanie, s vyznačením odborného zamerania na jednotlivé agendy a aktuálnych možností pôsobenia jednotlivých mediátorov. Zoznam je zverejnený na adrese

<https://www.justice.gov.sk/agenda-ministerstva/nase-projekty/europske-strukturalne-a-investicne-fondy/budovanie-a-posilnenie-alternativneho-riesenia-sudnych-sporov-prostrednictvom-mediacie-a-efektivneho-vyuzivania-nastrojov-restorativnej-justicie-v-slovenskej-republike/>

Zoznam má dočasný charakter, je zverejnený počas trvania projektu a v rámci udržateľnosti po dobu určenú v súlade s cieľmi projektu.

PRÍLOHA Č. 2 POSÚDENIE POTENCIÁLU MEDIÁCIE NA RIEŠENIE SPORU (GRAFICKÁ FORMA)

Národný projekt: „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“.
Tento projekt je financovaný z Európskeho sociálneho fondu.

Príloha č. 3

Odporúčaný postup mediátora pri mediácii v prebiehajúcich súdnych sporoch

Vypracované: jún 2023

1 ÚVOD

Súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory v súlade s procesnými pravidlami Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku. V rámci aktuálne platnej právnej úpravy môže súd vyzvať na mediáciu, nariadiť účasť u mediátora alebo odporučiť mediáciu vykonávanú mediátormi, zapísanými v registri mediátorov Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej len „ministerstvo“) v súlade so zákonom č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mediácii“).

Na základe vyhodnotenia projektu „Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike“ (ďalej len „projekt“) v zmysle trvalej udržateľnosti sa vyhotovil tento postup, ktorý slúži ako **odporúčanie pre postup mediátorov, ktorí riešia spory, v ktorých prebieha súdne konanie**. Ide o prípady, kedy súd sporovým stranám odporučí mediáciu (konania podľa Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“) resp. účastníkov konania vyzve na mediáciu resp. uloží povinnosť stretnúť sa s mediátorom pri výkone rozhodnutia vo veciach starostlivosti súdu o maloletých (konania podľa Civilného mimosporového poriadku, ďalej len „CMP“).

V rámci realizovaného projektu sudcovia odporúčali mediáciu na pojednávaní resp. v rámci predbežného prejednávania sporu. Niektoré súdy podávali účastníkom konania aj informácie o mediácii a motivovali účastníkov k využitiu mediácie alebo ich vyzývali na účasť na mediácii písomne. V poručenskej agende s mediátormi spolupracovali na niektorých pilotných súdoch projektu aj vyšší súdni úradníci – koordinátori multidisciplinárneho postupu (národný projekt MS SR „Implementácia opatrení na podporu reformy štruktúry a optimalizácie procesov v rodinnoprávnej agende“).

Pre udržateľnosť projektu sa očakáva, že aj po skončení projektu ostane situácia až do prijatia legislatívnych zmien obdobná, súdy budú o možnosti využiť mediáciu podávať informácie po podaní žaloby (konania podľa CSP) resp. návrhu na začatie konania (konania podľa CMP), informácie o mediácii a mediátoroch budú dostupné aj na informačných centrách súdov. Mediátora budú kontaktovať priamo účastníci konania, ale nevylučuje sa ani iný postup súdu, napr. mediátora bude kontaktovať priamo súd, najmä v konaniach rodinnoprávnej agende. Pre nastavenie pravidiel komunikácie možno predpokladať regionálne rozdiely, založené aj na dostupnosti mediácie. Navrhované legislatívne zmeny by mali spočívať v možnosti súdu nariadiť informatívne stretnutie resp. posilniť využitie mediácie v určitých typoch súdnych sporov pred začatím súdneho konania.

Vzory dokumentov, uvedených v prílohách, vychádzajú z poznatkov získaných v rámci projektu, tieto vzory sú **odporúčené, teda nie povinné** a mediátori môžu tieto vzory modifikovať podľa svojich potrieb so zachovaním zmyslu jednotlivých dokumentov alebo ich častí.

Vzhľadom na administratívny charakter a formu tohto materiálu sa bude v texte používať prevažne mužský tvar podstatných mien pre vyjadrenie funkcie (sudca, mediátor, účastník a pod.), v prípade použitia mužského rodu však vždy treba toto použitie chápať tak, že zahŕňa aj ženský rod.

Tento postup je pripravený pre využitie za platnosti a účinnosti právnych predpisov k 31.5.2023.

2 STRETNUTIE S MEDIÁTOROM PRED ZAČATÍM MEDIÁCIE (TZV. INFORMATÍVNE STRETNUTIE S MEDIÁTOROM)

Pokiaľ súd mediáciu stranám odporučil alebo strany na mediáciu vyzval, je predpoklad, že ide o spor, ktorý môže byť riešený v zmysle právneho poriadku formou mediácie. Na prvom stretnutí so stranami (stretnutie pred začatím mediácie, ďalej len „informatívne stretnutie s mediátorom“) má mediátor možnosť vyhodnotiť, či je pre riešenie daného sporu mediácia vhodná z hľadiska postoja účastníkov k sporu, ich vzájomnej interakcie. Mediátor musí vždy vyhodnotiť, kedy nie je mediácia vhodná na riešenie sporu napriek tomu, že takéto prípady by na mediáciu nemali byť zo strany súdu odporúčené resp. by súd v takýchto prípadoch na mediáciu nemal vyzvať.

Mediácia nie je vhodná v prípadoch, ak ide o:

- ohrozenie maloletých detí (ohrozenie v zmysle domáceho násillia, zanedbávania starostlivosti a iné),
- domáce násillie,
- závažnejšie duševné poruchy vrátane akútneho stavu,
- drogovu závislých účastníkov konania, extrémne stavy zneužívania návykových látok, akútnu intoxikáciu účastníkov

Pokiaľ účastníci dostali základné informácie o mediácii od súdu, mediátor prispôsobí priebeh úvodného stretnutia konkrétnym okolnostiam.

Mediátor osoby zúčastnené na stretnutí poučí najmä o :

- tom, čo je mediácia,
- tom, čo je účelom mediácie a aká je rola mediátora v mediácii,
- tom, ako bude mediácia prebiehať,
- rozsahu mlčanlivosti mediátora, osôb zúčastnených na mediácii a osôb prizvaných k mediácii,
- spôsobe začatia mediácie a ukončenia mediácie,
- spôsobe výmeny informácií.

Mediátor je povinný v zmysle zákona o mediácii poučiť osoby pred začatím mediácie písomne iba v súvislosti s možnosťou začatia mediácie formou uloženia dohody o začatí mediácie do Notárskeho centrálného registra listín. Napriek tomu sa odporúča, aby v tých prípadoch, kedy účastníci už vedú súdny spor, mediátor v rámci účasti na informatívnom stretnutí vyhotovil o poučení potvrdenie, najmä ak bola mediácia odporúčaná zo strany súdu. Vzor písomného **potvrdenia o poučení** o mediácii tvorí prílohu č. 1.

Informatívne stretnutie so záujemcami o mediáciu môže prebiehať aj na individuálnych stretnutiach s účastníkmi konania.

Ak osoby zúčastnené na informatívnom stretnutí súhlasia so začatím mediácie, súhlas s mediáciou môže mediátor vyznačiť v zázname z informatívneho stretnutia. Ak osoby zúčastnené na informatívnom stretnutí odmietnu pokračovať v mediácii, toto mediátor vyznačí tiež v zázname.

Písomný **záznam z informatívneho stretnutia** sa vyhotovuje pre účely súdu len ako informácia o tom, či mediácia začala alebo nezačala. Záznam odovzdá mediátor osobám zúčastneným na informatívnom stretnutí. Ak strany dajú k tomu výslovný pokyn alebo sa s mediátorom na tom dohodnú, mediátor môže poslať záznam priamo súdu. Štandardne však záznam predkladajú súdu účastníci konania. Vzor **záznamu z informatívneho stretnutia** tvorí prílohu č. 2.

3 MEDIÁCIA

Mediátor uzavrie s osobami zúčastnenými na mediácii **dohodu o začatí mediácie**, zapíše mediáciu do knihy mediácií alebo uloží dohodu o začatí mediácie do Notárskeho centrálného registra listín a začne poskytovať služby mediácie. Lehota na mediáciu je buď daná priamo súdom (zväčša 1 - 3 mesiace), alebo je otvorená - ponechaná na mediátora a osoby zúčastnené na mediácii. V prípade, ak je daná lehota a mediácia sa nestihne ukončiť, osoby zúčastnené na mediácii alebo mediátor na základe ich pokynu oznámia súdu potrebu predĺženia danej lehoty. Vzor nevyhnutných náležitostí dohody o začatí mediácie, najmä úpravu mlčanlivosti, ktoré sa odporúča doplniť do štandardných vzorov mediátorov, tvorí **prílohu č. 3**.

V prípade, ak by mohlo dôjsť pri poskytovaní služby mediácie ku konfliktu záujmov osôb zúčastnených na mediácii a mediátora, mediátor je povinný odmietnuť výkon činnosti mediácie.

Mediátor počas celej doby poskytovania služieb mediácie zabezpečuje nerušený priebeh mediácie podľa princípov mediácie, dbá najmä na dobrovoľnosť, etické zásady, dôverný charakter mediácie a nestrannosť mediátora. Mediátor poskytuje mediačné služby predovšetkým v kancelárii mediátora.

Poslanie mediátora, ako profesionálne vyškoleného odborníka, je pomôcť procesu riešenia sporov všetkými prostriedkami, ktoré sú v súlade s právom, s morálkou, dobrými mravmi a ktoré zodpovedajú štandardom kvality poskytovania mediácie. Pre účely stanovenia etických zásad v mediácii sa mediáciou rozumie štruktúrovaný postup pri ktorom sa dve alebo viacero strán sporu dobrovoľne pokúšajú dosiahnuť dohodu o riešení svojho sporu za pomoci tretej, nezávislej strany, „mediátora“.

ETICKÉ ZÁSADY v mediácii sa dotýkajú nasledovných oblastí v mediácii:

1. **Odborná spôsobilosť.** Mediátor disponuje odbornými a sociálnymi kompetenciami, ktoré sa spájajú s očakávanou kvalitou výkonu a ktoré sú preukázateľné potrebným vzdelaním, osobnostnými predpokladmi, osobnými hodnotami a starostlivosťou o ďalší osobný rozvoj

a rast v oblasti mediácie. V každej situácii by mal zvážiť, či je kompetentný mediovať konkrétny spor vzhľadom na jeho praktické skúsenosti, odbornú prípravu a nezaťaženosť.

2. **Hodnoty v mediácii.** V priebehu celého procesu mediácie sa mediátor riadi hodnotami, na ktorých je mediácia postavená.

a. **Autonómia** sporových strán. Právo sporových strán rozhodovať o sebe na základe **vlastných hodnôt a osobného presvedčenia**, bez **nátlaku** alebo obmedzovania v tom ako budú problém prezentovať, o čom budú diskutovať a ako budú problém riešiť: **dobrovoľná účasť** sporových strán na mediácii; schopnosť sporových strán **porozumieť** informáciám, ktoré im mediátor poskytuje; uvažovať o možnostiach **samostatne**; **nezávisle** od iných robiť rozhodnutia; schopnosť poskytnúť **informovaný súhlas**. Mediátor musí k takémuto súhlasu poskytnúť nevyhnutné informácie.

b. **Procedurálna správnosť.** Ide o správnosť procesu, ktorý sa použil na dosiahnutie výsledku v mediácii. Znamená to, že mediátor postupoval v zhode so zásadami, pravidlami a princípmi špecifického procesu mediácie vo fáze pred začatím mediácie, počas mediovania a po ukončení mediácie.

c. **Akceptovateľnosť** mediovaneho výsledku. Výsledok mediácie bude sporovými stranami akceptovaný, ak reflektuje hodnoty a princípy v mediácii.

3. **Nestrannosť.** Mediátor je pre všetky strany rovnakým zdrojom pomoci a podpory. Nebráni mu v tom predsudky či sympatie voči jednej zo strán. Rovnako zaobchádza so sporovými stranami, neuprednostňuje jednu stranu pred druhou. Ide o rovnakú blízkosť/vzdialenosť k sporovým stranám. Zaujatím takéhoto postoja by nemala byť ani jedna zo strán favorizovaná alebo znevýhodňovaná.

4. **Neutralita.** Mediátor je nezávislý vo vzťahu k výsledku mediačného procesu, t.j. riešenia sporu. Neovplyvňuje obsah a výsledok mediácie. Mediátor nehodnotí, neprejavuje svoj názor na riešenie situácie. **Rešpektuje názory** sporových strán. Nevyužíva moc mediátora na vnucovanie či presadenie riešenia sporu. Mediátor nie je ovplyvnený finančným alebo osobným prepojením na sporové strany. Je nezávislý od záujmov súdneho systému alebo práce orgánov verejnej moci (spôsob práce s rodinou v rámci konkrétnych inštitúcií a pod.). Ak existujú okolnosti, ktoré by mohli ohroziť nezávislosť mediátora, či zapríčiniť konflikt záujmov, alebo ktoré by sa za také mohli považovať, mediátor musí oboznámiť strany s týmito okolnosťami predtým, ako začne mediáciu alebo v nej pokračuje.

O tom, či mediátor je alebo nie je neutrálny, rozhoduje vnímanie sporových strán a schopnosť sebareflexie mediátora. Mediátor sa zameriava na udržiavanie konsenzuálnosti v celom procese mediácie čím vytvára priestor na kontrolu mediačného procesu sporovými stranami. Mediátor môže súhlasiť s mediáciou alebo v nej pokračovať za predpokladu, že si je istý svojou schopnosťou vykonať mediáciu úplne nezávisle pri zaručení nestrannosti a že strany s tým výslovne súhlasia.

Ak mediátor pociťuje, že nie je schopný udržať svoju nezávislosť na výsledku mediácie, nie je schopný ostať neutrálny voči vznikajúcej dohode strán, ktorú pokladá za neprijateľnú, mal by tento problém vyriešiť so sporovými stranami alebo mediáciu ukončiť.

4 UKONČENIE MEDIÁCIE

V prípade dosiahnutia dohody na mediačnom stretnutí mediátor vyhotoví osobám zúčastneným na mediácii písomne **dohodu o mediácii** (ďalej len „mediačná dohoda“), ktorá je výsledkom mediácie a Potvrdenie o skončení mediácie s vyznačením spôsobu skončenia mediácie (§14 ods. 8 písm. a) – dohoda o mediácii).

Osoby zúčastnené na mediácii **mediačnú dohodu** predložia súdu, ak je to potrebné pre jej schválenie (rodičovské dohody, schválenie súdneho zmiernu) alebo zoberú žalobu prípadne návrh na začatie konania späť. V tejto súvislosti je potrebné, aby mediátor informoval strany o tom, aký dosah bude mať uzatvorená dohoda na prebiehajúce súdne konanie. Mediačná dohoda by mala obsahovať ustanovenie, ako budú účastníci ďalej smerom k súdu postupovať. Rovnako by malo byť obsahom dohody aj to, ako sa vyriešili prípadné zaplatené súdne poplatky a iné náklady súdneho konania (trovy konania) a ako bude riešená náhrada trov konania (v sporoch, kde to je relevantné). Najmä v prípade rodinného práva je potrebné účastníkov, ktorí nemajú právnych zástupcov upozorniť, že súd má povinnosť preskúmať súlad dohody so záujmom maloletého dieťaťa a tiež zistiť okolnosti, za ktorých sa dohoda uzatvára, preto obvykle aj v prípade uzatvorenej mediačnej dohody, ktorú má súd „iba“ schváliť, je potrebné, aby sa účastníci dostavili na pojednávanie, ak im bude doručené predvolanie.

Ak nedôjde medzi osobami zúčastnenými na mediácii k dohode o predmete sporu, mediátor osobám zúčastneným na mediácii vydá **potvrdenie o skončení mediácie**, kde sa uvádza dôvod skončenia mediácie.

V projekte sa overil ako užitočný nástroj **záznam z mediácie**, ktorého obsah zodpovedá údajom, ktoré inak súd môže od mediátora vyžiadať v súlade s § 14 ods. 2 zákona o mediácii. Ak o to osoby zúčastnené na mediácii majú záujem, mediátor im vyhotoví záznam z mediácie pre účely súdu, ako informáciu o tom, či mediácia prebehla a v akom časovom rozsahu. Záznam odovzdá mediátor osobám zúčastneným na mediácii. Na základe výslovného pokynu osôb zúčastnených na mediácii môže zaslať mediátor takýto záznam aj priamo na súd. Vzor **záznamu z mediácie** tvorí **prílohu č. 4**.

Pokiaľ osoby zúčastnené na mediácii **k dohode nedospeli**, ale uzavreli **čiastkové dohody** alebo chcú súd informovať **o záveroch mediácie**, s ich súhlasom môžu byť tieto informácie súčasťou záznamu z mediácie alebo môže byť o tom vypracovaný osobitný dokument. Ak osoby zúčastnené na mediácii (alebo aspoň jedna z nich) nesúhlasia s tým, aby o záveroch, ku ktorým v mediácii dospeli, bol súd informovaný, mediátor nemôže o týchto záveroch súd informovať, rovnako tak osoby zúčastnené na mediácii a osoby prizvané k mediácii sú viazané povinnosťou mlčanlivosti v súlade s tým, ako je mlčanlivosť upravená v uzatvorenej dohode o začatí mediácie. (Skutočností, na ktoré sa mlčanlivosť nevzťahuje, sú upravené v zákone o mediácii v § 5 a 6.)

5 ODMENA MEDIÁTORA

Mediátorovi patrí odmena za poskytnuté mediačné služby počas informatívneho stretnutia pred začatím mediácie a samotnej mediácie v zmysle jeho cenníka a v zmysle dohody s osobami zúčastnenými na mediácii (výška odmeny je súčasťou Dohody o začatí mediácie).

6 PRÍLOHY – VZORY DOKUMENTOV

1. Potvrdenie o poučení na informatívnom stretnutí (VZOR)
2. Záznam z informatívneho stretnutia (VZOR)
3. Dohoda o začatí mediácie (VZOR doplnenia nevyhnutných náležitostí dohody)
4. Záznam z mediácie (VZOR)

VZOR

Potvrdenie osôb zúčastnených na informatívnom stretnutí o poučení o mediácii

(tento dokument nie je povinne vyhotovovaný)

Osoby zúčastnené na informatívnom stretnutí u mediátora potvrdzujú, že boli mediátorom poučené v súlade s ust. § 4 zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov o tom čo je mediácia a jej princípoch, o postavení mediátora v mediácii, o spôsobe začatia a skončenia mediácie vrátane možnosti začať mediáciu namiesto uložení dohody o začatí mediácie v Notárskom centrálnom registri listín zápisom v knihe mediácií, o dôvernom charaktere mediácie.

Mlčanlivosť: Podľa § 5 zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a o doplnení niektorých zákonov boli poučené, že mediátor, osoby zúčastnené na mediácii a iné fyzické osoby prizvané mediátorom alebo osobou zúčastnenou na mediácii k mediácii sú povinné zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré sa dozvedeli v súvislosti s mediáciou, ak sa nedohodnú inak. Povinnosť mlčanlivosti sa vzťahuje aj na informácie, o ktorých sa osoby zúčastnené na mediácii dozvedeli na stretnutí pred začatím mediácie. Mlčanlivosť sa nevzťahuje na informáciu o tom, kedy sa stretnutie pred začatím mediácie uskutočnilo a či účastníci majú záujem pokračovať v mediácii.

Ochrana osobných údajov: Podľa zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov boli poučené a berú na vedomie, že spracúvanie osobných údajov je nevyhnutné podľa zákona o mediácii, pričom mediátor je oprávnený spracúvať ich osobné údaje aj pred uzatvorením dohody o začatí mediácie v rámci úkonov smerujúcich k začatiu mediácie.

Osoby zúčastnené na informatívnom stretnutí svojim podpisom potvrdzujú, že boli poučené o svojich právach v súvislosti s ochranou osobných údajov.

Osoby zúčastnené na informatívnom stretnutí vyhlasujú, že nemajú pochybnosť o nezáujatosti, nestrannosti, nezávislosti a odbornosti mediátora, ktorý im toto poučenie predkladá.

V dňa

meno a priezvisko

podpis

meno a priezvisko

podpis

Poučenie vykonal: titul, meno a priezvisko mediátora/pečiatka mediátora a podpis

Príloha č. 2

VZOR

Záznam z informatívneho stretnutia

(tento dokument nie je povinne vyhotovovaný)

Mediátor:

Titul, meno a priezvisko

Ev. číslo mediátora

Kancelária mediátora

Označenie súdu a spisová značka súdneho konania:

Údaje osôb, zúčastnených na informatívnom stretnutí (účastníci konania):

1. Titul, meno, priezvisko:

Adresa bydliska:

Číslo

telefónu

(nepovinné):

E-mailová adresa(nepovinné):

2. Titul, meno, priezvisko:

Adresa

bydliska:

Číslo telefónu(nepovinné):

E-mailová adresa (nepovinné):

Informatívne stretnutie sa uskutočnilo dňa:

**Mediácia pokračuje uzavretím dohody
o začatí mediácii:**

☐

ÁNO

☐

NIE

V dňa

Podpis a pečiatka mediátora

Príloha č. 3:

VZOR

Doplnenie dohody o začatí mediácie

odporúča sa doplniť do štandardnej dohody o začatí mediácie, resp. dohodu o začatí mediácie v tomto znení modifikovať

Mlčanlivosť

Strany sporu, ako osoby zúčastnené na mediácii vrátane mediátora, ako aj osoby, ktoré by na základe súhlasu mediátora a strán sporu mohli byť prizvané na mediáciu, sú povinné zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, ktoré sa dozvedia v súvislosti s mediáciou podľa § 5 zákona č. 420/2004 Z. z. o mediácii a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ak sa počas mediácie písomne osoby zúčastnené na mediácii s mediátorom nedohodnú inak. Mlčanlivosť mediátora a osôb zúčastnených na mediácii sa pre účel informovania súdu, ktorý koná vo veci, ktorá je predmetom mediácie, nevzťahuje na to, kedy mediácia začala, koľko stretnutí sa uskutočnilo, kedy mediácia skončila a podľa ktorého ustanovenia § 15 ods. 8 zákona o mediácii mediácia skončila. Osoby zúčastnené na mediácii nemajú povinnosť mlčanlivosti vo vzťahu k mediačnej dohode (dohode o mediácii), ktorá je výsledkom mediácie a ktorú predkladajú súdu na účel ďalšieho konania. Mlčanlivosť osôb zúčastnených na mediácii sa nevzťahuje na informácie, ktoré po odsúhlasení všetkými osobami zúčastnenými na mediácii budú slúžiť na informovanie súdu, ak sa takáto správa alebo záznam o záveroch mediácie bude vyhotovovať.

Príloha č. 4

VZOR

Záznam z mediácie

(tento dokument nie je povinne vyhotovovaný)

Mediátor:

Titul, meno a priezvisko

Ev. číslo mediátora

Kancelária mediátora

Označenie súdu a spisová značka súdneho konania:

Údaje osôb, zúčastnených na informatívnom stretnutí (účastníci konania):

1. Titul, meno, priezvisko:

Adresa bydliska:

Číslo

telefónu

(nepovinné):

E-mailová adresa (nepovinné):

2. Titul, meno, priezvisko:

Adresa

bydliska:

Číslo telefónu (nepovinné):

E-mailová adresa (nepovinné):

Vo veci sa uskutočnilo stretnutie pred začatím mediácie (informatívne stretnutie s mediátorom)
(áno – dňa/nie)

Dátum začatia mediácie:

Mediačné stretnutie sa uskutočnilo:
(nepovinné)

dňa:

v rozsahu (počet hodín):

.....
.....

.....
.....

Dátum skončenia mediácie:

Dôvod skončenia mediácie v zmysle § 15 ods. 8 zákona o mediácii:

Iné skutočnosti *(nepovinné, v prípade informácií o záveroch mediácie je potrebný súhlas osôb zúčastnených na mediácii s uvedením takýchto informácií, v tom prípade záznam podpisujú aj osoby, zúčastnené na mediácii alebo súhlas s uvedením záverov alebo stanovísk osôb zúčastnených na mediácii do záznamu musí mediátor preukázať vhodným spôsobom):*

V dňa

Podpis a pečiatka mediátora